

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Факультет історії, політології та міжнародних відносин
Кафедра політології та державного управління**

**РОЗВИТОК ДОСЛІДЖЕНЬ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В
ЧНУ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)**

***Виконав:*
студент 2 курсу 606 групи
Фрунза Руслан Іванович**

***Керівник:*
доктор політичних наук,
професор
Круглашов Анатолій
Миколайович**

*До захисту допущено
на засіданні кафедри
протокол № 4 від 28 листопада 2023 р.
Зав. кафедрою _____ проф. Круглашов А. М.*

Чернівці – 2023

Анотація

Кваліфікаційну роботу виконав студент 2 курсу (рівень вищої освіти – другий (магістерський) спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування факультету історії політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Фрунза Руслан Іванович. Тема кваліфікаційної роботи: «Розвиток досліджень в сфері публічного управління в ЧНУ імені Юрія Федьковича». Науковий керівник – д. політ. н., професор Круглашов Анатолій Миколайович

В кваліфікаційному дослідженні здійснено комплексний аналіз розвитку досліджень у сфері публічного управління в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича. Обґрунтування теоретичних основ вивчення досліджень у сфері публічного управління та адміністрування, аналіз процесів створення організаційної матриці для розвитку наукових досліджень у сфері публічного управління, дослідження інтеграції наукової складової в освітню програму підготовки фахівців у галузі публічного управління, аналіз системи засобів, інструментів і результатів систематизації результатів наукових досліджень та наукових комунікацій в сфері публічного управління та визначення пріоритетних напрямів розвитку наукових досліджень в сфері публічного управління в ЧНУ імені Юрія Федьковича в умовах російсько-української війни дозволили довести ефективність управлінських технологій, що використовуються кафедрою політології та державного управління.

Ключові слова: публічне управління, наукові дослідження, кафедра політології та державного управління, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Abstract

The qualifying work was completed by a student of the 2nd year (level of higher education – second (master's) specialty 281 Public management and administration, field of knowledge 28 Public management and administration of the Faculty of History of Political Science and State Administration of the Yuriy Fedkovich National University of Chernivtsi Frunza Ruslan Ivanovich. Subject of the qualifying work: «Development of research in the field of public administration at Yuriy Fedkovich National University of Ukraine». Research supervisor – Doctor of Political Science, Professor Anatoliy Kruglashov.

In the qualifying study, a comprehensive analysis of the development of research in the field of public administration at Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University was carried out. The substantiation of the theoretical foundations of research in the field of public management and administration, the analysis of the processes of creating

an organizational matrix for the development of scientific research in the field of public management, the study of the integration of the scientific component into the educational program for the training of specialists in the field of public management, the analysis of the system of means, tools and results of the systematization of results of scientific research and scientific communication in the field of public administration and the determination of priority directions for the development of scientific research in the field of public administration at the Yuriy Fedkovich National University in the conditions of the Russian-Ukrainian war made it possible to prove the effectiveness of management technologies used by the Department of Political Science and Public Administration.

Keywords: public administration, scientific research, Department of Political Science and Public Administration, Yuriy Fedkovich Chernivtsi National University.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Р. І. Фрунза

ЗМІСТ

ВСТУП	C. 5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ	C. 10
1.1. Особливості концептуалізації та проблематизації сфери публічного управління та адміністрування	C. 10
1.2. Аналіз джерельної бази дослідження	C. 22
РОЗДІЛ 2. ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ СФЕРИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ЧНУ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА	C. 25
2.1. Створення організаційної матриці для розвитку наукових досліджень у сфері публічного управління	C. 25
2.2. Інтеграція наукової складової в освітню програму підготовки фахівців у галузі публічного управління	C. 33
2.3. Проектна діяльність кафедри політології та державного управління як засіб інституціоналізації наукових досліджень	C. 41
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОГО ДИСКУРСУ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ЧНУ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА	C. 53
3.1. Засоби, інструменти та результати систематизації результатів наукових досліджень	C. 53
3.2. Організація наукових комунікацій в сфері публічного управління	C. 61
3.3. Пріоритетні напрями розвитку наукових досліджень в сфері публічного управління в ЧНУ імені Юрія Федьковича в умовах російсько-української війни	C. 69
ВИСНОВКИ	C. 78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	C. 83
ДОДАТКИ	C. 95

ВСТУП

Складність процесів публічного управління в умовах триваючих реформ, що продовжуються й під час російсько-української війни, наочно довели необхідність посилення наукового обґрунтування переваг демократичного врядування та пошуку нових теоретико-методологічних засад діяльності системи публічного управління України, особливо з огляду на перспективи її інтеграції до спільного європейського управлінського простору. В такому контексті особливої ваги набуває розвиток теоретичних і прикладних наукових досліджень в царині публічного управління та адміністрування, здійснюваних на рівні закладів вищої освіти України.

Вибір напрямку і теми наукового дослідження, постановка та актуалізація наукових проблем у сфері публічного управління є надзвичайно відповідальним завданням. Напрямок наукових досліджень часто визначається специфікою освітньо-наукової установи, що здійснює наукові дослідження в сфері публічного управління та адміністрування. Саме на рівні конкретного підрозділу закладу вищої освіти України відбувається конкретизація напрямів і змісту досліджень, що є результатом вивчення запитів національної системи та регіональних підсистем публічного управління, сформованих на основі оцінки суспільних потреб та визначення пріоритетів державної політики.

Важливими складовими організації наукових досліджень у сфері публічного управління є належний аналіз протиріч у реально функціонуючій системі публічного управління України, побудова гіпотез, визначення очікуваних результатів та відмежування псевдопроблем від дослідницьких пріоритетів. Але, не менш важливим завданням є здійснення процесу координації досліджень у сфері публічного управління на рівні структурних підрозділів закладів вищої освіти України. В Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича таким структурним підрозділом є кафедра політології та державного управління.

В сучасному комплексі наукових досліджень системне вивчення досвіду керівництва розвитком наукових досліджень в сфері публічного управління є недостатньо повним. Тому, тема магістерського дослідження є актуальною та важливою як для задоволення поточних запитів, так і визначення перспектив розвитку наукових досліджень у галузі 28 Публічне управління та адміністрування.

Метою даного магістерського дослідження є вивчення розвитку досліджень в сфері публічного управління в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича. Для досягнення мети були визначені такі дослідницькі завдання:

- охарактеризувати теоретичні основи вивчення досліджень у сфері публічного управління та адміністрування;
- проаналізувати процес створення організаційної матриці для розвитку наукових досліджень у сфері публічного управління;
- дослідити інтеграцію наукової складової в освітню програму підготовки фахівців у галузі публічного управління;
- проаналізувати систему засобів, інструментів і результатів систематизації результатів наукових досліджень та наукових комунікацій в сфері публічного управління;
- визначити пріоритетні напрями розвитку наукових досліджень в сфері публічного управління в ЧНУ імені Юрія Федьковича в умовах російсько-української війни.

Об'єктом дослідження є розвиток досліджень публічного управління та адміністрування в Україні.

Предметом дослідження є розвиток досліджень в сфері публічного управління в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича.

Методи дослідження. Здійснення вивчення розвитку досліджень у сфері публічного управління в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича забезпечувалося низкою методів дослідження:

Метод аналізу та синтезу забезпечив вивчення предмета дослідження за допомогою його сегментування на складники, кожен з яких був розглянутий окремо в межах цілісності предмету дослідження. Використання методу синтезу дозволило дослідити розвиток досліджень у сфері публічного управління на кафедрі політології та державного управління через встановлення зв'язку між різними вимірами даного процесу.

Метод дедукції дозволив сформулювати логіку дослідження та дійти до висновку про залежність між засобами, інструментами та результатами наукових досліджень в сфері публічного управління, здійснюваних кафедрою політології та державного управління ЧНУ імені Юрія Федьковича.

Метод аналогій дозволив проаналізувати результати наукової діяльності працівників кафедри політології та державного управління та здобувачів вищої освіти за ОП «Державна служба» та визначити якість синергії їх наукового доробку.

Метод конкретизації дозволив проаналізувати розвиток досліджень у сфері публічного управління в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича у всій їх різнобічності та багатоаспектності в контексті конкретних умов функціонування кафедри політології та державного управління та динаміки розвитку.

Системний аналіз дозволив оцінити діяльність Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича як системи, яка є складовою управлінської метасистеми, що впливає на його функціонування. Також за допомогою даного методу система наукових досліджень у сфері публічного управління розглядалася крізь призму вивчення її складових: організаційної матриці, освітньої програми підготовки фахівців у галузі публічного управління, проєктної діяльності кафедри політології та державного управління, сукупності засобів, інструментів і результатів систематизації результатів наукових досліджень, наукові комунікації в сфері публічного управління.

В дослідженні були використані окремі наукові інструменти, що пов'язані з вивченням управління науковою діяльністю, зокрема; *індекс цитувань* –

кількісний показник, що вказує на вплив вчених та колективу кафедри політології та державного управління на розвиток наукових досліджень в сфері публічного управління через кількісні характеристики використання результатів наукових досліджень; *моніторинг впровадження результатів наукової діяльності*, що забезпечив збирання та опрацювання кількісних та якісних показників перебігу виконання та характеру впровадження результатів проектної діяльності в сфері публічного управління.

Методологічною основою магістерського дослідження були визначені методологія системного підходу та концептуальна модель нового публічного менеджменту.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в систематизації та узагальненні особливостей розвитку теоретичних і прикладних досліджень у сфері публічного управління в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича та визначенні управлінської ролі діяльності кафедри політології та державного управління.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони сприяють осмисленню доробку та визначенню перспектив наукових досліджень в сфері публічного управління в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича. Висновки й емпірична частина можуть бути використані для складання стратегічних документів щодо наукової діяльності на кафедрі політології та державного управління в умовах російсько-української війни, при підготовці матеріалів з метою методичного забезпечення підготовки здобувачів вищої освіти та ОПІ «Державна служба».

Апробація результатів дослідження здійснювалася під час виступів на міжнародній науковій конференції «Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи» (2023, Чернівці), науковій конференції студентів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (2023, Чернівці) та методичному семінарі кафедри політології та державного управління.

Структура роботи визначена метою та дослідницькими завданнями й складається зі вступу, трьох розділів, які поділені на підрозділи, висновків, списку використаних джерел і додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

1.1. Особливості концептуалізації та проблематизації сфери публічного управління та адміністрування.

Теоретичні основи вивчення досліджень у сфері публічного управління та адміністрування потребують систематизації уявлень про особливості здійснення концептуалізації та проблематизації предмету публічного управління, визначення принципів аналізу публічної сфери, відповідного понятійно-категоріального апарату та позиціонування методів аналізу такої складної сфери суспільної реальності як публічне управління. Цей напрям розвитку науки державного управління привернув увагу науковців після появи робіт Т. Куна, який першим звернув увагу на явище концептуалізації та його важливість для розвитку наукового пізнання [49, с. 42].

Концептуалізація предмету публічного управління у українській науці державного управління пов'язана з дослідженнями Н. Нижник, які диференціювали зміст понять *об'єкт* та *предмет* публічного управління [57]. Дослідники довели, що об'єкт існував і до появи нашого знання про нього, тобто незалежно від дослідницького інтересу, тоді як предмет пізнання сфери публічного управління формується самим знанням. Починаючи вивчати об'єкт публічного управління та адміністрування, науковці фіксують в знаковій формі знання про нього, тобто об'єктивують реальність та визначають предметне поле публічного управління, адекватне об'єкту дослідження [117]. Важливо, що предмет дослідження не тотожний об'єкту, оскільки він є продуктом пізнавальної діяльності науковця, що має певні закономірності, які не збігаються з закономірностями функціонування публічного управління та адміністрування як об'єкта пізнавальної діяльності [57, с. 33].

В сучасній науці державного управління концептуалізація об'єкту та предмету публічного управління здійснюється достатньо варіативно: (1) як

виконавчо-розпорядчої діяльності органів державного управління в статусі об'єкта та форми і закономірності цієї діяльності як предмету [47]; (2) як багатоаспектна управлінська діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування (об'єкт) та універсальні та національні закономірності та форми державного управління (предмет) [48, с. 211]; (3) як управлінська діяльність усіх органів державної влади та публічного управління (об'єкт) та практична реалізація влади в управлінських практиках (предмет) [57, с. 38–40]. Попри всю варіативність, предметом публічного управління є закономірності і принципи здійснення управлінської діяльності органів публічної влади та адміністрування. Тобто об'єктом публічного управління є все те, на що спрямована діяльність інститутів системи публічного управління, а об'єкт наукових досліджень в сфері публічного управління – те, на що спрямовується діяльність науковців та є для них об'єктивною реальністю. Відповідно, державно-управлінське явище, державно-управлінський процес та державно-управлінський інститут є об'єктом пізнання науки публічного управління, а предмет дослідження державного управління стосується окремої частини об'єктивної реальності, що визначається специфікою теорії публічного управління [109, с. 83–89].

Концептуалізація сфери публічного управління (адміністрування) відбувається на рівні декількох підходів: по-перше, ринково-ліберального, який відповідає концептуальним моделям нового публічного менеджменту [132, с. 242]; по-друге, ліберально-комунітаристського, який розвивається в контексті мережевих концептів та опирається на розвиток договірних відносин між інститутами держави та громадським сектором [135]; по-третє, рецептивного адміністрування, на рівні якого публічна адміністрація означає громадян як активних членів суспільства, для яких адміністрація необхідна для входження в процес публічного управління та вироблення публічної політики [126]. Зупинимося на деталізації тих парадигм та концептів публічного управління, які є найбільш відповідними до вивчення управлінських практик українськими науковцями.

Насамперед, це ноосферно-духовна парадигма публічного управління як простір єдності управлінських процесів в економічній, соціальній та політичній сферах [47]. Вона визначає формування публічного управління та адміністрування як мистецтва управління державою – «сукупності державних (публічних цілей), направлених на вироблення ефективних управлінських механізмів, життєво важливих відносин між державами, народами, націями, різними соціальними верствами суспільства» [17, с. 21]. Відтак, публічне управління та адміністрування є діяльністю політиків, державних органів та структур, які пов'язані з управлінням суспільно значимими інтересами, реалізацією в цьому процесі певних повноважень та владних функцій, здійсненням впливу на формування цілей суспільного розвитку та їх досягнення. З цього випливає, що базовою функцією публічного управління та адміністрування є «забезпечення інтегральної цілісності, єдності, безпеки і добробуту своїх громадян, яка повинна забезпечуватися за рахунок вмілого керівництва та ефективного управління» [48, с. 210].

В рамках ноосферно-духовної парадигми публічного управління під терміном *публічне управління* частіше за все розуміється система поглядів, що визначають основні напрями даного виду діяльності, зокрема, й участь як суб'єкта у діяльності владних структур та здійснення впливу на функції державної влади. Згідно з ноосферо-духовною парадигмою, публічне управління як дисипативна система, тобто відкрита нелінійна система, для якої нехарактерні тривалі стани рівноваги [129], відображає процес об'єктивації адаптаційного потенціалу самоорганізуючої системи суспільства. Дисипативні структури системи публічного управління активуються кожного разу, коли вона, як система, здатна до самоорганізації, організує простір з метою виживання в умовах впливу різних чинників. Тому, в концептуальному ядрі ноосферно-духовної парадигми публічного управління процес публічного управління та адміністрування відображає сутність суспільних процесів, в яких відображена природна, соціальна та діяльнісна еволюція соціального простору [136].

В практичній площині застосування принципів ноосферно-духовної парадигми публічного управління публічне управління та публічне адміністрування постають як процеси, що опираються на наукові засади менеджменту, синергетичне та нелінійне бачення альтернативних варіантів вирішення управлінських проблем переходу від техногенної до коеволюційної моделі розвитку суспільства. Дослідження публічного управління та адміністрування, що здійснюються на принципах ноосферно-духовної парадигми, поєднують науково-раціональній та морально-етичний виміри управлінських процесів, коли ноосфера означена як соціоприродна система публічного управління, в якому гуманістичні принципи управління реалізуються через раціоналізовані дії людини та інтелектуальний потенціал [130].

Важливим напрямком концептуалізації сфери публічного управління є визначення впливу зовнішніх і внутрішніх факторів та загроз на функціонування сфери публічного управління, які генеруються ризиками економічного, політичного, соціального, науково-технічного, правового, культурного, природного, ідеологічного, демографічного, географічного та геополітичного середовища. Водночас, існує низка факторів внутрішнього середовища, які впливають на сутність публічного управління, до яких відносять: цілі системи публічного управління; стратегію його розвитку; функції управління та адміністрування; методи публічного управління; механізми реалізації моделі публічного управління; технології процесів публічного управління; інформаційне забезпечення публічного управління; технології та техніки публічного адміністрування; соціально-культурні, психологічні, кваліфікаційні характеристики персоналу системи публічного управління; організаційну культуру; фінансові, людські та матеріальні джерела здійснення публічного управління; науковий та аналітичний супровід управлінської системи [134].

Відповідно до концептуалізації системи публічного управління в контексті впливу зовнішніх факторів та загроз на сталість її функціонування, науковці обґрунтували вплив на формат парадигми публічного адміністрування з боку ціннісних орієнтацій, що корелюють зі специфічними перевагами: по-перше,

теоретичні ціннісні орієнтації визначають як переваги істину, знання та раціональне мислення, на які має опиратися система публічного управління; по-друге, економічні ціннісні орієнтації визначають як переваги практичність, корисність та накопичення багатства; по-третє, політичні ціннісні орієнтації визначають як переваги владу та визнання; по-четверте, соціальні ціннісні орієнтації визначають як переваги людські відносини та відсутність конфліктів; по-п'яте, естетичні ціннісні орієнтації визначають як переваги гармонію, форми і симетрію; по-шосте, моральні ціннісні орієнтації визначають як перевагу етичність публічного управління [123].

В практичній дослідницькій площині застосування принципів концептуалізації сфери публічного управління з позицій впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, по-перше, необхідно здійснювати PEST-аналіз публічного управління: Political-legal (політико-правові фактори), Economic (економічні фактори), Socicultural (соціокультурні фактори), Technological (технологічні фактори) [127]. Політико-правові фактори відображають характер урядової (не)стабільності, податкової політики, законодавства, регулювання зайнятості населення, позицію держави щодо іноземних інвестицій та лобістської діяльності. Економічні фактори відображають тенденції валового національного продукту, стадії ділового циклу, курс національної валюти, рівень інфляції та безробіття, контроль за ціноутворенням і заробітною платою. Соціокультурні фактори вказують на демографічну структура населення, стиль життя суспільства, звичаї та уподобання, соціальну мобільність населення. Технологічні фактори віддзеркалюють державну політику в сфері науково-технічного прогресу, принципи захисту інтелектуальної власності та витрати на наукову діяльність [129]. По-друге, необхідно формувати та аналізувати матрицю загроз як сукупність: (1) матриці профілю середовища в якому функціонує система публічного управління; (2) моделі конкурентних сил М. Портера; (3) матриці зовнішніх стратегічних факторів; (4) матриця стратегічного вибору з альтернатив [128].

Такий підхід дозволяє дослідникам публічного управління та адміністрування вивчати їх через проблематизацію таких аспектів предмету публічного управління як: (1) безперервність функціонування та розвитку системи публічного управління, що функціонує на принципах конкуренції, багатоманітності форм розвитку, здатності до оновлення та саморозвитку; (2) альтернативність напрямів функціонування системи публічного управління на основі прогнозування та вибору з кола альтернатив; (3) формування внутрішньої організації системи публічного управління; (4) здатність системи публічного управління функціонувати в умовах зміни параметрів зовнішнього середовища та адаптація до них; (5) стандартизація системи публічного управління як забезпечення її сумісності з іншими соціальними системами в умовах глобалізації; (6) інноваційність процесів публічного адміністрування в контексті забезпечення перетворення потенційних можливостей на реальні можливості [124].

Ще одним напрямом концептуалізації сфери публічного управління є визначення місця і ролі зворотних зв'язків в сфері публічного управління та адміністрування. До найбільш результативних способів зворотних зв'язків у процесі здійснення управлінських практик належить партиципація, що є добровільною участю населення в реалізації урядових проєктів та заходах органів місцевого самоуправління [132]. Зворотні зв'язки посилюють якість публічного управління та сприяють підвищенню рівня його результативності, дієвості та ефективності. Водночас, публічне адміністрування, що має суб'єктний вимір, фокусує важливість зворотних зв'язків для підвищення якості надання адміністративно-управлінських послуг та досягненні прозорих управлінських практик. Зауважимо, що саме цей концептуальний зріз вказує, що поняття *публічне адміністрування* є ширшим за поняття *публічне управління*, оскільки охоплює усе соціальне середовище, життєдіяльність в якому здійснюється за участі органів державної влади та місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та громадських організацій [112]. Але, саме характер зворотних зв'язків вказує, що поняття *good governance* (ефективне урядування),

сутність якого відображена в пошуку оптимальних управлінських рішень, що забезпечується за рахунок поглиблення зворотних зв'язків з об'єктом управління та розмежування компетенцій і повноважень суб'єктів управління, є ще ширшим, ніж публічне адміністрування [49].

Визначення місця та ролі зворотних зв'язків в управлінських практиках дозволило науковцям визначити ознаки ефективного управління, до яких в сучасній науці державного управління відносять: фокусування на управлінні та управлінських навичках, а не на виробленні публічної політики; спрощення контролю за одночасного запровадженням механізмів моніторингу; перехід від контролю за ресурсами та процедурами до використання показників результатів та продуктивності управлінської діяльності; спрощення бюрократичних процедур; пріоритетність контрактних відносин та конкурентності в наданні послуг; адаптація окремих управлінських методів приватного бізнесу; надання переваг матеріальним стимулам; скорочення витрат на утримання управлінських штатів за одночасного підвищення ефективності роботи державних службовців; розвиток управлінських інформаційних систем [50]. Тобто, концептуалізація сфери публічного управління з позицій визначення місця і ролі зворотних зв'язків в сфері публічного управління та адміністрування, дозволяє означати сучасні системи публічного управління як розгалужені та багаторівневі системи, що не обмежується органами державної влади, в яких публічне адміністрування зорієнтовано на демократичне ефективне врядування, тоді як державне управління здійснюється з монополією суб'єктності державних органів влади.

Надзвичайно актуальним напрямом концептуалізації сфери публічного управління став напрям обґрунтування управління суспільними відносинами як основне призначення публічного адміністрування. Логіка концептуалізації даної проблеми опирається на розуміння управління суспільними відносинами як процесу «пізнання механізмів самоорганізації складних еволюційних та зверхскладних систем у стані, далекому від рівноваги, коли загострюється їх чуттєвість до незначних флуктуацій на мікрорівні, які приводять до зміни поведінки всієї макросистеми» [51]. Відповідно, науковий пошук був

спрямований на дослідження теоретико-методологічних основ синергетичної управлінської парадигми [136]; зміни, що відбуваються в управлінських системах в умовах нестабільності [34]; дії механізму самоорганізації управлінської системи [51]; можливостей соціального управління в умовах криз [129]; ідей про креативність хаосу, його конструктивність та спрямованість на просування до нової соціальної організації управлінських систем [124]. Зауважимо, що кожна історична епоха корегує суб'єкт-об'єктні управлінські відносини, але тільки у ХХ ст. виникли та зазнали розвитку наукові підходи до управління соціальними відносинами та його визначення як основного призначення процесу публічного адміністрування, тобто сформувалися «акумуляовані і логічно упорядковані за певними правилами знання, які представляють собою систему принципів, методів і технологій управління, розроблених на основі інформації, отриманої як емпіричним шляхом, так і в результаті використання досягнень ряду конкретних наук» [137].

Сучасну теорію публічного адміністрування зазвичай унаочнюють як два взаємопов'язані рівні наукового пошуку: (1) рівень теорій соціального управління, які є належними до поля політико-економічних та соціально-філософських концептів, в яких пояснюються механізми функціонування суспільства в різні періоди та (2) рівень емпіричних фрагментів фундаментальних наукових теорій (математики, логіки, психології) у вимірі практичних знань та навичок, об'єднаних завданнями управлінської діяльності. Відповідно, сучасна парадигма публічного адміністрування полягає в означенні процесу управління як суб'єкт-суб'єктного відношення, яке передбачає взаємодію двох підсистем: управляючої та тієї, якою управляють, що дозволяє науковцям розвивати концепт співуправління, заснованого на механізмах саморегуляції та самоуправління підсистем [16].

Проаналізовані напрями концептуалізації сфери публічного управління дозволяють визначити тенденції її проблематизації в сучасних наукових дослідженнях. По-перше, це проблематизація синергії в публічному управлінні, яка спрямовує на визначення умов та чинників формування потенціалу системи

публічного управління більшого за суму потенціалів структурних елементів цієї системи [124]. В разі досягнення такого стану системи публічного управління йдеться про синергетичний ефект, зумовлений появою нової якості системи публічного управління та характером зв'язків, які встановлюються між її структурними елементами, та спрямований на посилення її стійкості до зовнішніх загроз. До джерел синергії відносять: концентрацію ресурсів, використання яких дозволяє системно вирішувати масштабні завдання; впорядкування зв'язків між елементами системи публічного управління; активізація одного елементу системи як каталізатора, що посилює потенціал поля взаємодії всередині системи публічного управління; функціональну диференціацію структурних елементів системи публічного управління за умови збереження цілісності та координації системи; неперервна взаємодія між структурними елементами системи публічного управління [34]. На нашу думку, в сучасній науці державного управління необхідно особливу увагу приділяти вивченню та визначенню оптимальних джерел отримання синергетичних ефектів.

По-друге, це проблематизація необхідності посилення публічного управління в контексті процесів суспільної самоорганізації, під якою розуміють «здійснюване без зовнішнього цілеспрямованого програмування, формування суспільних відносин» [129]. Змістовною основою процесу соціальної самоорганізації в публічному управлінні є діяльність, в результаті якої створюються структури, що є сукупність розміщених у певному порядку функціональних інституцій. Процес соціальної самоорганізації публічного управління підтримується креативною сутністю людини, яка долає дезорганізацію та приводить організацію системи публічного управління в стан порядку, впорядковуючи відносини та перетворюючи систему публічного управління на відкриту, впорядковану, здатну для подальшого розвитку систему. Відповідно до принципів постнекласичної науки внаслідок таких процесів система публічного управління: (1) набуває ознак плинного соціокультурного поля, в якому межі з зовнішнім середовищем стають адаптованими і прозорими

по мірі підвищення складності управлінських процесів; (2) стійкість системи публічного управління досягається за рахунок індикаторів порядку, що формуються та оновлюються в процесі неперервної самоорганізації системи; (3) відкритість системи публічного управління забезпечується її діалогом з зовнішнім середовищем [133]. Водночас, сучасні системи публічного управління функціонують в умовах неперервної кризи, тому проблематизація кризи як кульмінації невизначеності, що готує простір до креативних дій, сприяє генезі ідей про напями оновлення систем соціального управління та створює нові умови для функціонування системи публічного управління.

По-третє, це проблематизація методологічних принципів дослідження самоорганізації публічного управління, що визначають сутність цього процесу. В сучасному науковому дискурсі до них відносять принципи: (1) динамічної ієрархічності як проходження системою публічного управління точок біфуркації та формування нового порядку управління; (2) незворотності змін як фактору розвитку системи публічного управління вказує на формування нових параметрів порядку; (3) універсальності та неперервності самоорганізації публічного управління означає хаос як особливий випадок порядку, що можна долати дієвістю функцій системи публічного управління; (4) відносності, коли всі параметри і константи будуть виконувати свої функції тільки в рамках простору системи публічного управління [134].

Відповідно, теоретичні основи проблематизації методологічних принципів дослідження самоорганізації публічного управління лежать в площині морфогенетичний підходу до аналізу саморегуляції соціальних систем, який дозволяє досліджувати форми і конструкцію будь-яких соціальних об'єктів, до яких належить і система публічного управління. А основними методами вивчення публічного управління та публічного адміністрування є:

- синергетичний метод, що використовується для дослідження публічного управління як нелінійної системи;
- порівняльно-історичний метод, що дозволяє аналізувати форми публічного управління і публічного адміністрування як соціальних

- дисипативних систем та динаміку становлення публічного управління в крос-темпоральних координатах певної історичної епохи;
- феноменологічний метод, за допомогою якого вивчають сутність феномена публічного управління як складного та суперечливого феномену, що розвиваючись, тяжіє до своєї цілісності;
 - системний метод, що направлений на виявлення структури публічного адміністрування як динамічної системи, яка сприяє саморозвитку соціальної системи та її саморегуляції;
 - діалектичний метод надає можливість розглянути розвиток публічного управління у взаємодії з зовнішнім середовищем;
 - синергетично-діалектичний метод дозволяє аналізувати систему публічного управління з точки зору синергії і діалектики між її структурними елементами;
 - методи аналогії, сходження від абстрактного до конкретного, аналізу та синтезу сприяють осмисленню місця публічного управління в системі інших соціальних систем, що здійснюють управлінські функції;
 - метод структурно-логічного моделювання застосовується для опису концептуальних підходів до формування і розвитку системи публічного управління;
 - порівняльний метод дозволяє здійснювати порівняння систем публічного управління, сформованих на різних теоретико-методологічних принципах;
 - структурно-функціональний метод застосовують для визначення основних характеристик механізмів публічного управління, взаємозалежності суспільних та політичних процесів в його розвитку;
 - методи наукової абстракції та нелінійного мислення використовують для виявлення взаємодії прямих та зворотних зв'язків у лінійних (суб'єкт-об'єктних) та нелінійних (суб'єкт-суб'єктних) системах публічного управління;
 - економіко-математичні методи застосовують для побудови моделі прогнозування публічного;

- метод антропологічної експертизи застосовується для виявлення гуманістичної складової в управлінській діяльності та визначення ефективної моделі зворотного зв'язку в публічному управлінні [132].

Отже, здійснений аналіз особливостей концептуалізації та проблематизації сфери публічного управління та адміністрування в сучасному науковому пошуку доводить, що на рівні концептуалізації він здійснюється в декількох вимірах: ринково-ліберальному, ліберально-комунітаристському та рецептивно адміністративному. Відповідно до цих напрямів концептуалізації відбувається формування низки парадигм та концептів публічного управління, які є найбільш відповідними до вивчення управлінських практик в Україні та українськими науковцями. До них ми відносимо ноосферно-духовну парадигму публічного управління, парадигму визначення впливу зовнішніх і внутрішніх факторів та загроз на функціонування сфери публічного управління, парадигму впливу зовнішніх факторів та загроз на сталість функціонування системи публічного управління, парадигму визначення місця і ролі зворотних зв'язків в сфері публічного управління та адміністрування, парадигму обґрунтування управління суспільними відносинами як основного призначення публічного адміністрування. Визначені напрями концептуалізації сфери публічного управління спрямували до визначення тенденцій її проблематизації в сучасних наукових дослідженнях: проблематизація синергії в публічному управлінні; проблематизація необхідності посилення публічного управління в контексті процесів суспільної самоорганізації, проблематизація методологічних принципів дослідження самоорганізації публічного управління, що визначають сутність цього процесу. Належність теоретичних основ проблематизації методологічних принципів дослідження самоорганізації публічного управління до морфогенетичного підходу вказує на відповідні методи вивчення публічного управління та публічного адміністрування: синергетичний, порівняльно-історичний, феноменологічний, системний, діалектичний, синергетично-діалектичний, методи аналогії, сходження від абстрактного до конкретного, аналізу та синтезу, метод структурно-логічного моделювання, порівняльний та

структурно-функціональний метод, методи наукової абстракції та нелінійного мислення, економіко-математичні методи та метод антропологічної експертизи.

Відповідно, дослідження інституціоналізації наукової сфери публічного управління та формування і розвиток наукового дискурсу в сфері публічного управління в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича в наступних розділах магістерського дослідження здійснюватимемо на основі визначених особливостей концептуалізації та пробематизації сфери публічного управління та адміністрування.

1.2. Аналіз джерельної бази дослідження

Вивчення розвитку науково-дослідницької роботи у сфері публічного управління в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича потребувало використання різноманітних джерел, які нами структуровано відповідно до логіки розв'язання дослідницьких завдань. Ґрунтовний аналіз наявних джерел дозволив нам всебічно розкрити основні аспекти досліджуваної проблеми, зокрема охарактеризувати теоретичні основи вивчення досліджень у сфері публічного управління та адміністрування, проаналізувати процес створення організаційної матриці для розвитку наукових досліджень у сфері публічного управління, дослідити інтеграцію наукової складової в освітню програму підготовки фахівців у галузі публічного управління, проаналізувати систему засобів, інструментів та результатів систематизації результатів наукових досліджень та наукових комунікацій в сфері публічного управління та визначити пріоритетні напрями розвитку наукових досліджень в сфері публічного управління в ЧНУ імені Юрія Федьковича в умовах російсько-української війни.

Першу групу джерел утворюють наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, присвячені особливостям концептуалізації та пробематизації сфери публічного управління та адміністрування. Зокрема, нами використано наукові розвідки М. Білинської та О. Петроє [34], Ю. Вороніна [16], В. Воронкової [17; 109], М. Максименюк [47; 48], О. Молодцова [50; 51], Н. Нижник [57], О. Сосніна

[109], Є. Таран [112], І. Черленяк [117], І. Біу [123], К. Емерсон [124], П. Катсамунска [126], Е. Клайн [127], С. Кумарі [128], К. Ламіді [129], Т. Мое [130], Е. Остром [133], Р. Санер [132], Р. Стілліман [134], Ф. Суппе [135], К. Тонхіл [136] та інших. Джерелами дослідження особливостей інституціоналізації наукової сфери публічного управління в ЧНУ імені Юрія Федьковича слугували праці В. Бакуменко та А. Михненко [28], Л. Бондар [2], Ю. Вишневської [11], Н. Коваленко [37], Ю. Ковбасюка [38], Т. Лещенко [46], В. Русавської [107], Ю. Сурміна [28], В. Толкованова [113], С. Шарова [19] тощо. Означені джерела сформували теоретичну основу вивчення досліджень у сфері публічного управління та адміністрування.

Документаційна основа дослідження сформована сукупністю законодавчих актів та нормативних документів національного, регіонального, концептуального та відомчого характеру, зокрема: Законами України [80; 83; 84], Постановами та Розпорядженнями Кабінету Міністрів України [23; 58; 59; 81; 85], Указами Президента України [82], наказами Міністерства освіти і науки України [110; 111], регіональними програмами [86; 89; 90], нормативними документами ЧНУ імені Ю. Федьковича [75; 76; 77; 78; 79]. Також у дослідженні використано документи Міжнародної організації зі стандартизації [24; 25; 26; 27].

В якості інформаційної основи дослідження використано, розміщені у відкритому доступі, статистичні дані [22], інформаційні ресурси та методичні матеріали кафедри політології та державного управління [20; 21; 35; 36; 52; 115], відомості щодо самооцінювання освітніх програм [12], наукометричні бази даних [125], звітна документація, що відображає систематизовані результати наукової та проєктної діяльності кафедри політології та державного управління [10; 30; 31; 32; 33; 87; 91; 114].

Важливу роль у вивченні розвитку досліджень в сфері публічного управління в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича відіграв науковий доробок викладачів кафедри політології та державного управління, відображений на сторінках кафедральних видань,

зокрема збірника наукових праць «Політологічні та соціологічні студії» [60; 614 62; 63; 64; 65; 66; 67; 68; 69; 70; 71; 72; 73; 74] та матеріалів щорічної міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи» [92; 93; 94; 95; 96; 97; 98; 99; 1000]. Важливим друкованим виданням у сфері публічного управління, в якому публікуються результати наукових досліджень викладачів кафедри політології та державного управління є збірка «Влада та управління» [13; 14; 15]. У випусках збірки «Влада та управління», присвячених публікації виступів, виголошених на щорічній Міжнародній науковій конференції «Муніципальні читання імені Антона Кохановського» опубліковані наукові праці В. Бурдяк [4; 5; 6; 7; 8], А. Круглашова [40; 41; 42; 43; 44; 45], І. Недокуса [53; 54], Н. Нечаєвої-Юрійчук [55; 56], Н. Ротар [101; 102; 103; 104; 105; 106], І. Цікул [106; 116], Є. Юрійчук [120].

Здійснений аналіз джерельної бази показав, що теоретичні основи вивчення досліджень у сфері публічного управління та адміністрування висвітлено досить всебічно як у зарубіжній, так і у вітчизняній науці. Водночас проблеми інституціоналізації наукової сфери публічного управління в ЧНУ імені Юрія Федьковича не знаходять належного відображення у науковій літературі. Нових наукових праць та розвідок, присвячених формуванню та розвитку наукового дискурсу в сфері публічного управління в ЧНУ імені Юрія Федьковича, поки що немає. Наявна низка статей, тез доповідей на конференціях та інших публікацій оглядового характеру, в яких побічно висвітлюються окремі аспекти досліджуваної проблеми.

РОЗДІЛ 2

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ СФЕРИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ЧНУ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

2.1. Створення організаційної матриці для розвитку наукових досліджень у сфері публічного управління

Створення організаційної матриці для розвитку науки державне управління має нетривалу історію. Така ситуація обумовлена тим, що понад 70 років Україна перебувала у складі союзної держави, в якій державне управління розглядалось досить вузько. Інституціоналізація наукової сфери державного управління в Україні розпочалася з перших років незалежності, коли стало зрозумілим, що «розбудова держави в умовах імперативів трансформаційних змін у суспільстві, усіх його інститутів, розв'язання комплексу економічних, соціальних, політичних, ціннісно-духовних проблем неможливе без створення спеціальної галузі знань – державного управління» [38, с. 7]. Галузь знань «Державне управління» було включено до Переліку спеціальностей наукових працівників у березні 1997 р. (наказ Вищої кваліфікаційної комісії України № 86) [38, с. 5].

Оцінки початкового етапу розвитку цієї галузі знання є неоднозначними. До позитивних результатів означеного етапу віднесемо створення організаційної матриці розвитку науки державного управління, інтеграцію наукової складової в програми підготовки фахівців у галузі державного управління та формування наукової інфраструктури, інституціоналізацію наукових досліджень засобами проєктної діяльності. В той же час експерти відзначають переважно теоретичну спрямованість наукових досліджень, епізодичність практично рекомендованих пропозицій та неможливість їх імплементації в управлінських практиках, відсутність експериментальної складової [16]. Зауважимо, що наведені оцінки мають досить узагальнений характер. Для визначення напрямів подальшого розвитку наукового дискурсу в сфері публічного управління необхідний детальний систематизований аналіз її стану, чому буде присвячено наступний

розділ нашого дослідження. Вважаємо, що аналіз формування та розвитку наукового дискурсу в сфері публічного управління (на прикладі ЧНУ імені Юрія Федьковича) дозволить визначити пріоритетні вектори розвитку наукових досліджень з публічного управління.

Об'єктно-предметне поле наукових досліджень в сфері публічного управління представлено дискурсом загальних тенденції розвитку публічного управління, управлінськими практиками та системою управлінських відносин; загальним і особливим у розвитку публічного управління та адміністрування; функціонуванням інституцій публічного управління; формуванням і функціонуванням механізмів організуючого, регулюючого та стабілізуючого впливу органів публічного управління на суспільство та суспільні відносини для досягнення певних результатів [88].

Окрім того, предметні рамки наукового дискурсу в сфері публічного управління на сьогодні достатньо чітко визначені законодавством [82], формулами й паспортами наукових спеціальностей [58]: «теорія та історія державного управління» (25.00.01), «механізми державного управління (25.00.02), «державна служба» (25.00.03), «місцеве самоврядування» (25.00.04) та «державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку» (25.00.05) (Таблиця 1). Понятійно-категоріальний апарат досліджень в сфері публічного управління окреслено численними зарубіжними та вітчизняними виданнями науково-довідкового характеру, серед яких чільне місце посідає «Енциклопедія державного управління» [29].

Таблиця 1

Паспорти наукових спеціальностей

25.00.01 – Теорія та історія державного управління	Дослідження теоретико-методологічних засад державного управління як цілеспрямованого впливу держави на стан і розвиток суспільних процесів і відносин, поведінку та діяльність особи з метою досягнення цілей і реалізації функцій держави через діяльність органів державної влади та в межах, визначених законом повноважень органів місцевого
--	--

	самоврядування, закономірностей державотворчих процесів, оптимізації систем державного управління, дослідження соціально-історичних джерел їх виникнення та тенденцій розвитку
25.00.02 – Механізми державного управління	Дослідження теоретико-методологічних і науково-практичних проблем та закономірностей державних механізмів, адміністративно-організаційних напрямів державотворення, функцій, структури й особливостей апарату управління на різних рівнях
25.00.03 – Державна служба	Дослідження державної служби як інституту державного управління, покликаної забезпечити реалізацію положень Конституції, законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо впровадження цілей, завдань і функцій держави
25.00.04 – Місцеве самоврядування	Дослідження організаційних, правових, політичних, економічних, фінансових, соціальних та інших аспектів місцевого самоврядування
25.00.05 – Державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку	Теоретико-методологічні засади державного управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку як цілеспрямованого впливу держави щодо захисту державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного і оборонного потенціалу, законних інтересів держави та прав громадян, забезпечення охорони державної таємниці

Джерело: Складено за [58]

За роки функціонування галузь знань змінила фокус із державного на публічне управління [23] та вийшла на якісно новий рівень свого розвитку, про що свідчать поява енциклопедичних видань з державного управління [28; 29; 88]; наявність численних спеціалізованих вчених рад у ЗВО України та

рекомендованих до захисту дисертаційних досліджень; позитивна динаміка кількості захищених докторських (понад 350) і кандидатських (близько 2000) дисертаційних досліджень; зміна характеру дослідницької проблематики у бік посилення практичної спрямованості [34].

Для наукових досліджень з публічного управління характерною є академічна форма функціонування, тобто функціонування науки спрямоване у наш час переважно на забезпечення освітньої сфери, яка реалізує завдання підготовки здобувачів освіти першого (бакалавр) та другого (магістр) рівнів вищої освіти галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування». Реалізація означеної функції надзвичайно важливою, адже якщо наука неспроможна виконувати у повному обсязі свої функції, пов'язані з освітньою сферою, вона буде не в змозі забезпечити також й ефективне функціонування системи публічного управління. Розглянемо особливості створення організаційної матриці для розвитку наукових досліджень у галузі публічного управління на прикладі інституціоналізації наукової сфери публічного управління в ЧНУ імені Юрія Федьковича.

Підготовка здобувачів освіти за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» здійснюється відповідно до освітньо-професійних програм і передбачає здобуття поглиблених знань, необхідних для нормативно-правового, організаційно-розпорядчого та консультативно-дорадчого забезпечення діяльності органів публічного управління, на які поширюється дія Законів України «Про державну службу» [80] та «Про службу в органах місцевого самоврядування» [84]. Освітньо-професійні та освітньо-наукові програми розробляються закладами вищої освіти України відповідно вимогам Національної рамки кваліфікацій, зокрема «вимогами до професійної компетентності осіб, які обіймають посади ДС і посадових осіб ОМСВ, стандартами вищої освіти і затверджуються МОН України за погодженням з Національним агентством з питань держслужби» [113, с.12].

В ЧНУ імені Юрія Федьковича підготовку здобувачів освіти другого (магістерського) рівня ВО за спеціальністю «Державна служба» розпочато у 2006

році (програма НАДС) на базі кафедри політології та державного управління [35]. Підготовка фахівців спеціальності «Державна служба» за магістерською програмою НАДС здійснювалась у форматі навчання на денній та заочній формах. Відповідно до умов програми право на здобуття вищої освіти за рахунок коштів державного замовлення мали чинні державні службовці [81]. Впродовж функціонування магістерської програми НАДС в ЧНУ імені Юрія Федьковича освітній рівень «магістр» здобуло понад 350 слухачів. З 2016 року кафедра політології та державного управління забезпечує підготовку здобувачів освіти першого (бакалаврського) [21] та другого (магістерського) [20] рівнів ВО за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» (ОПП «Державна служба»).

Метою підготовки фахівців у галузі публічного управління визначено «надання майбутнім бакалаврам та магістрам теоретичних знань, формування практичних умінь і навичок у публічному управлінні та адмініструванні для застосування законів, принципів, методів, технологій і процедур в управлінні суб'єктами публічної сфери, що забезпечить європейський рівень надання адміністративних послуг, на основі впровадження в практику діяльності ефективних принципів демократичного управління» [35]. Зважаючи на те, що спеціальність «Публічне управління та адміністрування» була новою для України, освітні програми кафедра політології та державного управління розробляла орієнтуючись, насамперед, на власний досвід підготовки здобувачів освіти за магістерською програмою НАДС і досвід інших держав, зокрема Литви, Польщі та США.

ОПП «Державна служба» першого (бакалаврського) рівня ВО орієнтована на забезпечення базової, фундаментальної, спеціальної та практичної підготовки фахівців у галузі публічного управління й адміністрування, формування та вдосконалення опорних знань і вмінь майбутніх управлінців, що володіють компетентностями, визначеними в межах стандарту фахової діяльності. Компоненти ОПП «Державна служба» повністю відображають предметну область спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування. До освітньої

програми включено обов'язковий та вибірковий блоки, а також блок практичної підготовки здобувачів освіти. Означені блоки орієнтовані на здобуття фахових знань та умінь, розвиток навичок комунікативної взаємодії та реалізації дослідницьких проєктів у сфері публічного управління. Окремі компоненти освітньої програми передбачають набуття здобувачами освіти soft-skills [21].

Результатом реалізації цілей і завдань ОПП є формування здатності здобувачів освіти відповідати кваліфікаційним вимогам, сумлінно ставитися до виконання професійних обов'язків і спрямовувати зусилля на забезпечення стійкості системи публічного управління в Україні. Таким чином, кафедра політології та державного управління визначила пріоритетом підготовку фахівців у галузі аналітичної, науково-дослідницької, інформаційно-пошукової та організаційної діяльності у сфері публічного управління та адміністрування. Освітньо-професійною програмою передбачено поетапність та системність формування громадянських і професійних компетентностей здобувачів освіти, їх спроможності до усвідомленої та конструктивної участі у формуванні політичного порядку денного, застосування інноваційних технологій управлінської діяльності, використання наукового потенціалу в плануванні регіонального та локального розвитку.

ОПП «Державна служба» другого (магістерського) рівня ВО фокусується на поглибленні фундаментальної та практичної підготовки здобувачів освіти, розширенні та вдосконаленні їх базових знань й умінь, здатності використовувати набуті компетентності в управлінській діяльності. Процес підготовки здобувачів освіти орієнтований на забезпечення спроможності адекватно реагувати на сучасні виклики в галузі, здійснювати аналітичну, експертну та науково-дослідницьку діяльність. Освітня програма формує морально-етичні характеристики, навички ініціативності та соціальної активності у фахівців управлінської галузі, здатних відповідати на виклики часу, розвиватись та вдосконалюватись у професійній сфері. Програма втілюється в життя відповідно до завдань розвитку системи вищої освіти та науково-дослідницької діяльності шляхом підготовки конкурентоспроможних фахівців.

Унікальність ОПП «Державна служба» другого (магістерського) рівня ВО полягає в інтегрованій підготовці здобувачів освіти, що поєднує елементи практичної спрямованості та теоретичної ґрунтовності навчання. Освітня програма забезпечує підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних професійно підходити до розв'язання проблем і вирішення завдань на рівні інституцій публічного управління. ОПП «Державна служба» передбачено «належне оволодіння професійними компетентностями, формування здатності здійснювати конструктивний внесок у розвиток публічної політики, залучення до розробки та реалізації інноваційно-управлінських технологій, з урахуванням місцевих особливостей управлінської діяльності» [20]. Досягнення означеної цілі забезпечується спрямуванням компонентів освітньої програми на формування спроможності майбутніх фахівців у галузі публічного управління успішно вирішувати завдання в поліетнічному середовищі. В процесі підготовки здобувачів освіти надавач освітніх послуг враховує досвід закладів вищої освіти країн ЄС, зокрема Австрії, Греції, Німеччини, Польщі, Румунії тощо.

Стратегічними завданнями ОПП «Державна служба» другого (магістерського) рівня ВО визначено: забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних до саморозвитку та самовдосконалення, шляхом навчання впродовж життя; вироблення у здобувачів освіти фокусу на свідомій та продуктивній діяльності у складному та непередбачуваному середовищі, в умовах глобальних ризиків, безпекових загроз, потреб інтенсивних ділових і професійних комунікацій [20].

Викладання навчальних дисциплін, керівництво практичною підготовкою та написанням кваліфікаційних робіт здобувачів освіти спеціальності «Публічне управління та адміністрування» забезпечується професорсько-викладацьким складом кафедри політології та державного управління [36]. Підготовка кадрів вищої науково-педагогічної і наукової кваліфікації здійснюється на базі ЧНУ імені Юрія Федьковича (аспірантура та докторантура), а також в інших вищих навчальних і наукових закладах України та зарубіжних країн. Професійний розвиток науково-педагогічних працівників забезпечується системою постійно

діючих наукових і методичних заходів загально університетського, факультетського та кафедрального рівнів, насамперед, науково-методичних семінарів. Також, професорсько-викладацький склад кафедри політології та державного управління проходить планові міжнародні стажування, бере участь у тренінгах і воркшопах.

Крім того, до проведення занять в онлайн і офлайн форматах залучаються зарубіжні лектори, професіонали-практики, експерти та вітчизняні науковці. Зокрема, з моменту початку підготовки здобувачів освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» запрошеними лекторами були професор Альберт Рінгельштейн (США), професор Мірча Брі (Румунія), доцент Іштван Полгар (Румунія), завідувач кафедри публічного управління Університету соціально-політичних наук Пантеїон Поліксенія Пападакі (Греція) та інші.

Аналіз особливостей створення організаційної матриці для розвитку наукових досліджень у галузі публічного управління на прикладі інституціоналізації наукової сфери публічного управління в ЧНУ імені Юрія Федьковича потребує виокремлення сильних та слабких сторін підготовки здобувачів освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня ВО.

Перевагами освітніх програм є: відповідність Стандартам вищої освіти; орієнтація на здобуття якісної освіти у сфері публічного управління та адміністрування; наявність умов, необхідних для формування професійних компетенцій; належне інформаційне, навчально-методичне та наукове забезпечення освітніх компонентів; можливості участі здобувачів освіти у студентському самоврядуванні, програмах академічної мобільності заходах навчального, наукового та тренінгового характеру, публічних заходах тощо; досвід експертної та консультативної діяльності викладачів кафедри політології та державного управління; перспективи подальшої освіти та працевлаштування.

Слабкі сторони підготовки здобувачів освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» виявляються в: обмеженні участі

викладачів і здобувачів освіти в програмах міжнародної академічної мобільності та міжнародних наукових проєктах, спричинених спочатку світовою пандемією Covid-19, а потім повномасштабним вторгненням РФ на територію України; обмежені можливості використання новітнього досвіду підготовки фахівців у сфері публічного управління та адміністрування в іноземних вузах, спричинених об'єктивними та суб'єктивними бар'єрами в системі вищої освіти України; епізодичністю публікацій викладачів кафедри політології та державного управління в наукових виданнях, що входять до міжнародних баз даних Scopus та Web of Science; відсутність програми підготовки здобувачів освіти третього (освітньо-наукового) рівня ВО за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Підсумовуючи зазначимо, що створення організаційної матриці для розвитку наукових досліджень у галузі публічного управління було тісно пов'язано із загальною ситуацією у державі, з наявністю системної кризи управління. Однак, розвиток наукової сфери публічного управління не стоїть на місці. Відповідаючи на потреби часу й модернізації системи публічного управління сучасної України, вона генерує нові концептуальні парадигми публічно-управлінських відносин. На цьому фоні останнім часом активно розвивається науковий дискурс у сфері публічного управління. Головним завданням сьогодення є пошук не правильної гіпотези, а виходу із ситуації, спричиненої вторгненням агресора. Це можливо лише в разі об'єктивного оцінювання реального сучасного стану публічного управління та забезпечення його кваліфікованими фахівцями.

2.2. Інтеграція наукової складової в освітню програму підготовки фахівців у галузі публічного управління

Інституціоналізація наукової сфери публічного управління повинна системно охоплювати чинники, що характеризують стан вищої освіти: новітні механізми та технології навчальної діяльності, законодавчі акти та нормативні

документи, програми розвитку, особливості функціонування в умовах ризиків і безпекових загроз, традиції, стан фінансування, розвиток матеріальної та інформаційної інфраструктури, наявні проблеми, особливості суспільної думки, статистичні данні, які характеризують результати навчальної та наукової діяльності тощо.

Підвищення якості наукової складової підготовки фахівців у галузі публічного управління є важливою передумовою інтенсивного розвитку досліджень у сфері публічного управління. З кожним роком збільшується кількість студентських наукових досліджень присвячених проблемам публічного управління. Переважна більшість цих робіт базується на міжнародних стандартах управління якістю ISO серії 9000 [24; 25; 26; 27], що визначають методологічні підходи для вирішення проблеми якості в будь-якій організації. Однак загальні підходи потребують конкретизації для вирішення численних управлінських завдань на рівні ЗВО. Якість освітніх послуг ЗВО забезпечується інтеграцією наукової складової в освітні програми підготовки здобувачів освіти, що відбувається на рівні діяльності відповідних кафедр. Зауважимо, що проблеми управління якістю наукової діяльності здобувачів вищої освіти ще не знайшли належного висвітлення у наукових розвідках. Аналіз особливостей інтеграції наукової складової в освітню програму підготовки фахівців у галузі публічного управління вважаємо доречним розпочати з висвітлення загальних аспектів управління якістю наукової діяльності здобувачів вищої освіти.

Управління якістю наукової діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється на п'ятьох рівнях: державному, університетському, факультетському (навчально-дослідних інститутів) та кафедральному. Для забезпечення якості наукової діяльності здобувачів вищої освіти держава використовує численні механізми: розробляє відповідні нормативно-правові акти; встановлює стандарти, що включають навчальні плани, освітні програми, вимоги до здобувачів освіти та надавачів освітніх послуг; визначає обов'язки та права викладачів та студентів; здійснює матеріально-фінансове забезпечення

ЗВО; забезпечує підготовку та підвищення кваліфікації науково-педагогічних кадрів; створює умови для академічної мобільності тощо.

Численними є механізми забезпечення якості наукової діяльності здобувачів вищої освіти на рівні ЗВО: конкурсний добір викладачів; розробка та запровадження нормативних документів (положення про організацію навчального процесу, правил внутрішнього розпорядку, положення про організацію дистанційного навчання, положення про підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників тощо); сприяння професійному розвитку здобувачів освіти; формування індивідуальної освітньої траєкторії студентів; студентоцентрований підхід; створення матеріальної бази ЗВО; створення системи мотивації наукової діяльності здобувачів вищої освіти; поєднання навчання і досліджень; розробка управлінських рішень з проблем наукової діяльності здобувачів освіти; міжнародна академічна співпраця.

Проте ефективність механізмів управління якістю наукової діяльності здобувачів вищої освіти на рівні держави та ЗВО значною мірою залежить від кафедрального рівня управління. Теоретичні підґрунтя для моделювання системи управління якістю наукової діяльності здобувачів вищої освіти створюють теорія загального (комплексного) управління якістю – TQM та міжнародні стандарти управління якістю ISO серії 9000 [107].

Використання ключових ідей теорії загального (комплексного) управління якістю – TQM та міжнародних стандартів управління якістю ISO серії 9000 дозволяє виокремити три головних вектори управління якістю діяльності здобувачів вищої освіти: управління якістю навчальної діяльності здобувачів освіти; управління якістю наукової діяльності здобувачів освіти; управління якістю громадської діяльності здобувачів освіти. В контексті аналізу особливостей інтеграції наукової складової в освітню програму підготовки фахівців у галузі публічного управління інтерес викликає виокремлення управлінських процедур, використання яких дозволяє управляти якістю наукової діяльності здобувачів вищої освіти.

Управління якістю наукової діяльності здобувачів вищої освіти передбачає:

- формування тематики наукових досліджень;
- організацію науково-методичних семінарів для здобувачів освіти першого, другого та третього рівнів ВО;
- створення банку методик наукових досліджень;
- проведення різноманітних наукових заходів;
- створення системи інформування здобувачів вищої освіти про можливості наукової діяльності.

Проаналізуємо практику інтеграції наукової складової в освітню програму підготовки фахівців у галузі публічного управління та адміністрування в ЧНУ імені Юрія Федьковича. Наукова діяльність здобувачів вищої освіти регулюється положеннями «Про організацію освітнього процесу в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» [77], «Про організацію наукової, науково-технічної діяльності в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» [76], «Про наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених та Раду молодих вчених Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» [75]; «Положенням про виявлення та запобігання академічному плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» [78] та «Правилами академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» [79].

Розвиток наукових досліджень в царині науки державного управління та залучення студентів до науково-дослідницької роботи є важливим пріоритетом діяльності кафедри політології та державного управління.

Наукова складова є важливим компонентом підготовки майбутніх фахівців у галузі публічного управління та адміністрування. ОПП «Державна служба» першого рівня вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» забезпечує формування наступних компетентностей [21]: здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями; бути критичним і

самокритичним; адаптуватися та діяти в новій ситуації; працювати в команді; виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; спілкуватися іноземною мовою; спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності); готувати проекти управлінських рішень та їх впроваджувати; здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування; у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування. Відповідно, для забезпечення даних компетентностей та з метою навчити майбутніх фахівців займатись науково-дослідницькою діяльністю, в рамках ОПП «Державна служба» викладаються такі навчальні дисципліни, як: «Вступ до публічного управління та адміністрування», «Правове забезпечення публічного адміністрування», «Теорії та концепції публічного управління», «Методи вивчення громадської думки», «Інформаційно-аналітична діяльність в органах публічної влади», «Методологія і методи дослідження публічного управління» [12]. В межах відповідних навчальних дисциплін здобувачі освіти мають можливість реалізовувати різноманітні науково-дослідницькі проекти, такі як інформаційно-аналітичні, пошуково-дослідницькі, дослідницько-творчі та аналітичні звіти. Крім того, здобувачі освіти мають можливість підготовки аналітичних статей, тез доповідей на конференції, рецензій на наукові роботи тощо.

Здобувачі освіти другого (магістерського) рівня ВО залучені до науково-дослідницької роботи з проблем державного управління та державної служби, європейської інтеграції. ОПП «Державна служба» [20] другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» передбачено проходження науково-дослідницької практики. Науково-дослідницька практика дозволяє здобувачам освіти набути необхідних для майбутньої професійної діяльності компетентностей. Базою для проведення практики є факультет історії, політології та міжнародних відносин ЧНУ імені

Юрія Федьковича та НДІ Європейської інтеграції та регіональних досліджень. Зміст науково-дослідницької практики визначається наскрізною програмою практики. Завдання побудовані відповідно до робочої програми науково-дослідницької практики [91].

Науково-дослідницька практика здобувачів освіти другого (магістерського) рівня ВО за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» спрямована на набуття професійних навичок і вмінь здійснення самостійної науково-дослідницької діяльності, закріплення теоретичних знань, одержаних студентами під час навчання, набуття та удосконалення практичних навичок і умінь у процесі професійної діяльності, розвиток здатності компетентного прийняття рішень у виробничих ситуаціях, оволодіння сучасними методами та формами управлінської діяльності [91].

Метою науково-дослідницької практики є підготовка здобувачів освіти до самостійного здійснення науково-дослідницької роботи у галузі публічного управління та адміністрування, формування у них практичних навичок із пошуку наукової інформації, її аналізу та аналітичного опрацювання, розвиток дослідницької майстерності, та практичних навичок застосування основних методологічних прийомів і методів в процесі підготовки наукового дослідження з управління та адміністрування [91]. Проходження науково-дослідницької практики передбачає:

- здійснення комплексного аналізу періодичних видань з державного управління шляхом конкретизації кола наукових проблем, які є традиційним та ситуативними для того чи іншого періодичного видання, визначення змісту наукових дискусій навколо наукових проблем, представлених на сторінках даного періодичного видання та (або) розвиток поглядів конкретного науковця з тієї чи іншої проблеми;
- здійснення предметного аналізу кандидатських та докторських дисертацій, захищених з державного управління з 2000 р. до сьогодні в Україні, зокрема набуття здатності охарактеризувати коло наукових проблем, типових для кожного досліджуваного періоду, визначити тематичну і

регіональну структуру дослідницького інтересу науковців, які працюють в сфері державного управління науки, аналіз, за вибором 3 авторефератів кандидатських дисертацій з однієї проблеми, чітке визначення їх змістовних позитивів і недоліки, порівняння наукової новизни та практичного значення отриманих авторами результатів дослідження;

- підготовку наукової статті, проблемно пов'язаної з темою магістерського дослідження студента-практиканта;
- участь у науковій конференції та підготовку тез наукової доповіді для виступу.

Якість проходження науково-дослідницької практики забезпечується високим рівнем управлінської складової організації діяльності кафедри політології та державного управління під керівництвом доктора політичних наук, професора Круглашова Анатолія Миколайовича, який спрямовує колектив кафедри на системну наукову роботу зі здобувачами вищої освіти всіх рівнів.

Щодо предметного поля наукових досліджень у галузі публічного управління та адміністрування то, воно є не скільки даним, скільки заданим. Однак повністю погодитися із таким положенням не можна. В дослідженні історії та більшості теоретичних проблем публічного управління предмет дослідження є сталим і незмінним (даним), а щодо практично орієнтованих досліджень, то для того щоб створити задану модель управлінської діяльності потрібно обов'язково спочатку вивчити реальний стан публічного управління (даний предмет). Таким чином, однією з особливостей наукового дискурсу публічного управління є те, що він повинен системно охоплювати всі головні чинники, які характеризують стан публічного управління та впливають на його функціональний вимір. Забезпечити відповідність даним вимогам не може жодна галузева наука, що є свідченням на користь розвитку наукових досліджень у галузі публічного управління.

Тематики кваліфікаційних досліджень здобувачів вищої освіти вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» (ОПП «Державна служба») має практичну спрямованість та зорієнтована на аналіз

проблем функціонування органів регіональної влади та органів місцевого самоврядування Чернівецької області з урахуванням європейського досвіду. Науково-практичне значення захищених кваліфікаційних робіт підтверджується тим, що здобутки багатьох досліджень використані при підготовці відповідних курсів, модулів програм підготовки магістрів спеціальності «Публічне управління та адміністрування», інших спеціальностей.

Студенти та випускники спеціальності є авторами публікацій в наукових і науково-публіцистичних виданнях з проблем державного управління, учасниками конференцій, семінарів, «круглих столів». Свідченням науково-дослідницької роботи здобувачів освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича є результати Всеукраїнського конкурсу «Кращий державний службовець», де наші випускники серед переможців в категорії «спеціаліст»: Купчанко М. (2010 р., друге місце), Раєвський Д. (2011 р., друге місце) та Всеукраїнського конкурсу наукових робіт з публічного управління та адміністрування, де Мацьопа О. у 2017 р. зайняла друге місце. За участю кафедри політології та державного управління разом із НДІ європейської інтеграції та регіональних досліджень ЧНУ з березня 2011 р. було започатковано проведення Міжнародної науково-практичної конференції студентів і аспірантів під назвою «Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи» [52]. Здобувачі освіти також беруть активну участь в інших наукових заходах, що відбуваються на факультеті історії політології та міжнародних відносин і в університеті загалом.

Здійснений аналіз інтеграції наукової складової в освітню програму підготовки фахівців у галузі публічного управління дозволяє стверджувати, що в умовах інституційної трансформації вищої освіти, ЗВО, як її головні актори, змушені адаптуватися до нових тенденцій інституціоналізації наукової сфери, які потребують постійного оновлення освітніх програм, відповідно до стандартів вищої освіти. Високий рівень забезпечення інтеграції наукової складової в освітню програму підготовки фахівців у галузі публічного управління

забезпечується високим рівнем управлінських компетенцій керівника кафедри політології та державного управління доктора політичних наук, професора Круглашова Анатолія Миколайовича, який спрямовує колектив кафедри на системну наукову роботу зі здобувачами вищої освіти всіх рівнів.

2.3. Проектна діяльність кафедри політології та державного управління як засіб інституціоналізації наукових досліджень

В умовах зовнішніх викликів і безпекових загроз система публічного управління України зазнає модернізаційних впливів, спричинених, насамперед, інтеграцією в Європейське співтовариство. Паралельно з цим відбувається становлення «суспільства знань», що вимагає радикального концептуального перегляду підготовки здобувачів вищої освіти. Тому пріоритетним напрямком державної політики стає пошук шляхів забезпечення якості підготовки майбутніх фахівців у галузі публічного управління та адміністрування в ЗВО, що визначається як «відповідність вищої освіти визначеним цілям, стандартам, а також позитивні зміни у підготовці здобувачів освіти, прозорість освіти та її досконалість» [85].

Підготовка управлінців-професіоналів є важливим завданням, що стоїть перед кафедрою політології та державного Управління ЧНУ імені Ю. Федьковича, що фокусується на формуванні високого рівня професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі публічного управління та адміністрування, їх підготовку до професійної діяльності у динамічному глобалізованому середовищі. Крім того, здобувачі вищої освіти повинні вміти швидко адаптуватися в нестабільних політичних, економічних, соціальних і безпекових ситуаціях, виявляти здатність працювати в команді та нести відповідальність за свої дії.

Необхідною вимогою підготовки конкурентоспроможних фахівців у галузі публічного управління та адміністрування є опанування навичками взаємодії у мультикультурному середовищі, використання інновацій та прийняття нестандартних рішень. Це вимагає від викладачів, що забезпечують підготовку

здобувачів вищої освіти за ОПП «Державна служба» модернізації підходів до викладання навчальних дисциплін, опанування інноваційними освітніми технологіями, формування мотивації до навчання, створення умов для творчого розвитку та самореалізації студентів.

Формування професійної компетентності майбутніх управлінців має пріоритетне значення як для інституціоналізації наукової сфери, так і для функціонування системи публічного управління, адже сучасні виклики потребують навичок швидкого реагування та ефективної комунікації. Останнє передбачає володіння іноземною мовою на належному рівні. Тому сьогодні складно уявити фахівця нової генерації без високого рівня комунікативної компетентності, оскільки ці знання забезпечують йому численні можливості для реалізації у професійній сфері. Комунікативна компетентність сприяє налагоджуванню ділових контактів, розвитку таких skills, як самостійність, відповідальність, творчість, професіоналізм, дозволяє вдосконалювати свої професійні навички [11; 19].

Впродовж тривалого часу процес навчання в ЧНУ імені Ю. Федьковича зазнає значних трансформацій, що ґрунтуються на осмисленні необхідності апробації інноваційних інструментів для всебічного особистісного розвитку майбутніх фахівців у галузі публічного управління та адміністрування, а також їх подальшої успішної професійної реалізації [110; 111]. Незважаючи на вимоги сьогодення та імплементацію низки інноваційних технологій навчання, не всі здобувачі освіти здатні досягти визначених програмних результатів. Однією з причин цього є низька мотивація до навчання.

Мотивація характеризується науковцями як важливий чинник розвитку особистості, у зв'язку з чим індивідуальна траєкторія навчання тяжіє до професійного зростання та прагнення стати кваліфікованим фахівцем у визначеній сфері діяльності [46]. Мотивацію також визначають як основну рушійну силу, що змушує студентів навчатися та досягати високих результатів [37]. На думку П. Ната, «мотивація – це система внутрішніх і зовнішніх мотивів,

які включають, зокрема, особистий інтерес, необхідність професійного та кар'єрного зростання, а також вплив середовища» [131].

Підвищення мотивації здобувачів вищої освіти відіграє важливу роль в освітньому процесі, тому на рівні кафедр, що забезпечують освітні компоненти ОПП, повинно забезпечуватись використання дієвих методичних прийомів, стратегій, навчальних технологій з метою підготовки до майбутніх професіоналів-управлінців [2]. Окремі дослідники наголошують також на необхідності використання інтерактивних і групових методик, зокрема В. Безлюдна зазначає, що «інтерактивні та інформаційно-комунікаційні технології надають освітньому процесу діалогічного характеру та дозволяють його вдосконалити» [1]. На думку Л. Вербовської, однією з ефективних технологій підвищення мотивації здобувачів освіти є «діяльнісно-орієнтовані технології, зокрема проєктна діяльність, яка пропонує імплементацію інноваційного способу організації освітнього процесу за допомогою активної діяльності студентів» [9].

Проєктну діяльність розглядають як спільну діяльність науково-педагогічних працівників, що передбачає вирішення наукової проблеми шляхом висунення гіпотез та її доведення обґрунтованими методами [122]. Проєктна діяльність є гнучкою моделлю організації діяльності кафедри політології та державного управління, основою якого є розвиток професійного потенціалу співробітників у процесі створення нового продукту [121]. Крім того проєктна діяльність виступає засобом інституціоналізації наукових досліджень кафедри політології та державного управління.

Проєктна діяльність кафедри політології та державного управління спрямована на комплексне вирішення проблем (регіонального або локального характеру) з орієнтацією на представлення практичних результатів. Аналіз проєктної діяльності як засобу інституціоналізації наукових досліджень дозволяє згрупувати проєкти на основі наступних критеріїв: дослідницька стратегія проєкту; тип координації; тип контактів; тривалістю виконання (Малюнок 1).

Малюнок 1. Класифікація проєктів у діяльності кафедри політології та державного управління

Відповідно до дослідницької стратегії проєктів розрізняють дослідницько-пошукові та практично-орієнтовані проєкти. Перші спрямовані на ознайомлення з інформацією про певні проблеми регіонального/локального характеру, аналіз та узагальнення наявних даних, другі орієнтовані на вирішення практичне вирішення проблеми засобами публічного управління. Тип координації реалізації проєкту дозволяє поділити їх на відкриті (передбачають участь координатора в організації окремих етапів проєкта, консультаційний супровід у разі необхідності) та закриті (самостійність виконавця в реалізації проєкту). За типом контактів проєкти поділяються на міжнародні, регіональні та інституційні. За тривалістю реалізації виокремлюють короткострокові, середньострокові та довгострокові проєкти.

Важливою характеристикою проєктної діяльності як засобу інституціоналізації наукових досліджень є те, що вона сприяє підвищенню мотивації як науково-педагогічних працівників, так і здобувачів вищої освіти. На нашу думку, це обумовлюється наступними особливостями проєктної діяльності:

– по-перше, проєктна діяльність орієнтує на пошук шляхів вирішення актуальних проблем;

– по-друге, реалізація проєкту створює можливості для залучення здобувачів вищої освіти до проєктної діяльності;

– по-третє, проєктна діяльність створює можливості для розвитку наукового потенціалу відповідальних виконавців проєкту;

– по-четверте, проєктна діяльність поглиблює навички роботи в команді, розв’язання конфліктних ситуацій, створює умови для співпраці та сприяє розвитку корпоративної культури;

– по-п’яте, проєктна діяльність сприяє формуванню інформаційно-комунікаційної компетентності, необхідної для професійної діяльності в умовах цифровізації системи публічного управління;

– по-шосте, проєктна діяльність дозволяє всебічно розкрити власний потенціал і сприяє формуванню адаптивності;

– по-сьоме, презентація результатів проєкту забезпечує вдосконалення комунікативної компетентності, навичок публічного виступу та розширює середовище професійної комунікації.

Результативність (наукова та практична) проєктної діяльності передбачає дотримання чітко визначених етапів, врахування інтересів і очікувань замовника та виконавця проєкту. Крім того, важливою умовою є детальне окреслення алгоритму реалізації проєкту та критеріїв оцінювання внеску всіх учасників. Зазвичай реалізація проєкту відбувається у чотири етапи: підготовки проєктної пропозиції, реалізації проєкту, узагальнення та систематизації результатів, презентації результатів проєкту (Таблиця 2).

Таблиця 2

**Етапи проєктної діяльності кафедри політології
та державного управління**

Етап підготовки проєктної пропозиції	Формулювання цілей, планування, розподіл та призначення ролей, визначення термінів реалізації і формату звітності
--------------------------------------	---

Етап реалізації проєкту	Збір інформації, моделювання можливих сценаріїв вирішення проблеми, інтеграція нових знань та професійної діяльності, моніторинг поточної інформації, оцінка проміжних результатів
Етап узагальнення та систематизації результатів проєкту	Узагальнення результатів проєкту, контроль та оцінювання проєкту, аналіз індивідуальних і групових досягнень, розробка пропозицій за результатами проєкту, розробка методичних рекомендацій для майбутніх проєктів
Етап презентації результатів проєкту	Презентація результатів проєкту

Проєктний досвід кафедри політології та державного управління характеризується тривалою історією, науковою та практичною результатністю. Кафедра політології та державного управління неодноразово ініціювала проведення досліджень регіонального та локального політичного простору: «Політичне управління регіональним розвитком» (2004 р.), «Регіональне управління чинниками суспільно-політичної стабільності» (2006–2007 рр.), «Публічна підтримка інтеграції України до НАТО» (2018-2019 рр.), «Вивчення громадської думки щодо стану розвитку громадянського суспільства в Чернівецькій області» (2020-2021 рр.), «Від компетентного і активного громадянина до стійкої та успішної Української держави» (2021-2022 рр.), «Управління інформаційним простором регіону: оцінка інформаційної відкритості та комунікаційної спроможності органів регіональної влади та місцевого самоврядування Чернівецької області» (2021-2022 рр.).

Характеризуючи предметне поле проєктної діяльності кафедри політології та державного управління зазначимо, воно фокусується на дослідженні політичних аспектів регіонального розвитку, регіонального управління чинниками суспільно-політичної стабільності, вивченні питань громадської позиції щодо проблем національної безпеки та євроатлантичної інтеграції України, комунікації та взаємодії органів обласної виконавчої влади з інститутами громадянського суспільства, створення належних умов розвитку

громадянської освіти, оцінці інформаційної відкритості та комунікаційної спроможності органів регіональної влади та органів місцевого самоврядування в Чернівецькій області.

Дослідження рівня обізнаності та підтримки курсу України на євроатлантичну інтеграцію проводилося в 2018 р. на замовлення Чернівецької обласної державної адміністрації [87]. Мета проєкту полягала у вивченні обізнаності громадськості про державну політику у сфері євроатлантичної інтеграції України та ставлення громадськості до вступу нашої держави в НАТО. Для досягнення визначеної мети проєктною групою було досліджено поінформованість представників окремих соціальних груп щодо безпекових питань і політики євроатлантичної інтеграції України, мотиви та рівень суспільної підтримки (протидії) здійсненню політики євроатлантичної інтеграції України, виокремлено фактори, що сприяють або перешкоджають євроатлантичній інтеграції України, і, на цій основі, розроблено науково-практичні рекомендації щодо формування свідомої та активної позиції громадян стосовно співпраці з НАТО регіональній виконавчій владі. Дослідження передбачало фокус-груповий (поглиблене групове інтерв'ю) та міні-груповий (прев'ю-анкетування) формати. Сформульовані за результатами проєкту висновки та рекомендації стали основою впровадження євроатлантичної політики на регіональному рівні.

Аналізуючи результати проєкту «Публічна підтримка інтеграції України до НАТО» зазначимо, що учасники обговорень відзначили зацікавленість та неприховану стурбованість питаннями безпеки у всіх її проявах. Високий рівень спільних інтересів і занепокоєння учасників дослідження, на наш погляд, адекватно відображає стан суспільних настроїв у Чернівецькій області в цілому. Уточнення пріоритетних питань безпеки засвідчило пріоритетність військово-політичної безпеки, тобто вжиття заходів щодо недопущення подальшого розвитку російської агресії проти України, та інформаційної безпеки, тобто загроз, викликаних умовами триваючої гібридної війни. Під час обговорення оптимальних шляхів досягнення найбільш високого рівня військово-політичної

безпеки нашою країною наголошувалось на необхідності зміцнення обороноздатності, економічної потужності, правової та політичної спроможності держави. Також акцентувалось на потребі подолання внутрішніх чинників, що послаблюють єдність українського суспільства та зменшують спроможність держави протистояти сучасним гібридним викликам і загрозам [87].

Визначення основних тенденцій щодо рівня обізнаності та підтримки курсу України на євроатлантичну інтеграцію серед різних цільових аудиторій Чернівецької області дозволило доктору політичних наук професору, завідувачу кафедри політології та державного управління та директору НДІ ЄІРД Анатолію Миколайовичу Круглашову зробити висновки, що громадяни не завжди володіють достовірною та систематичною інформацією про НАТО, перебувають під частковим впливом стереотипних уявлень про Альянс або впливів переважно застарілих міфів про його діяльність. Більшість громадян підтримували вступ України до НАТО, деякі з окремим умовами та застереженнями, є й ті, хто виступав за співпрацю з НАТО без набуття членства в Альянсі. Каналами задоволення інформаційних потреб населення щодо безпекової та євроатлантичної політики України визначалися інтернет і соціальні мережі, меншою мірою через традиційні медіа, система освіти та професійної підготовки, і найменше особисте, зокрема родинне спілкування [87].

Вивчення сучасних проблем розвитку громадянського суспільства, форм і інструментів його взаємодії з органами влади в Чернівецькій області присвячено проєкт «Вивчення громадської думки щодо стану розвитку громадянського суспільства в Чернівецькій області», що виконувався кафедрою політології та державного управління на замовлення ЧОДА в 2020 році під високоякісним керівництвом та управлінням доктора політичних наук професора, завідувача кафедри політології та державного управління та директора НДІ ЄІРД Анатолія Миколайовича Круглашова. Проєктна група ставила собі за мету дослідити рівень поінформованості громадських лідерів та активістів щодо стану розвитку та ключових проблем громадянського суспільства у регіоні, визначити найбільш важливі досягнення і проблеми взаємодії інститутів та громадських активістів у

їх співпраці з регіональними органами виконавчої влади та місцевим самоврядуванням, оцінити потенціал і виявити недоліки існуючих форм громадської участі в публічному управлінні, впливу громадян та ІГС на формування порядку денного, рішення та дії влади на регіональному і локальному рівнях [10].

Результати дослідження дозволяють стверджувати про сформованість та досить активний розвиток регіональної складової громадянського суспільства України. Дослідження виявило певну фрагментованість та навіть ізольованість різних структур громадянського суспільства в регіоні, відсутність їх системної узгодженої співпраці та низьку активність на рівні територіальних громад. В середовищі регіонального громадянського суспільства існують чіткі уявлення та досвід використання форм, механізмів та інструментів реалізації інтересів громадськості у взаємодії з владними структурами. На основі здійсненого аналізу було запропоновано науково-практичні рекомендації для Чернівецької ОДА щодо налагодження комунікативної взаємодії з громадянським суспільством, формування практики підтримки громадянського суспільства на рівні регіону, системного використання потенціалу громадянського суспільства для успішного вирішення проблем розвитку Чернівецької області [10]. Попри ефективне управління цим проектом доктором політичних наук професором, завідувачем кафедри політології та державного управління та директором НДІ ЄІРД Анатолієм Миколайовичем Круглашовим та розроблені ним особисто пропозиції, проєкт не був впроваджений повною мірою через початок пандемії.

Необхідність трансформації комунікаційних моделей органів публічного управління в умовах поширення новітніх інформаційних технологій та загострення управлінських ризиків спрямували проєктний потенціал кафедри політології та державного управління на виявлення та оцінку динаміки процесу формування моделі проактивної комунікаційної стратегії діяльності ОРВ та ОМС Чернівецької області в умовах діджиталізації та загострення управлінських ризиків інфодемії. Остання, будучи чинником дестабілізації регіонального рівня системи публічного управління та місцевого самоврядування, вказує на

необхідність вирішення комплексу проблем, пов'язаних з пошуком та впровадженням інноваційних моделей комунікаційної діяльності регіональних і локальних органів влади. Актуальність проєкту «Управління інформаційним простором регіону: оцінка інформаційної відкритості та комунікаційної спроможності органів регіональної влади та місцевого самоврядування Чернівецької області» [114] розробники пропозиції аргументували тим, що вдосконалення та розробка комунікаційних стратегій, оновлення каналів комунікації, відповідно інформаційним потребам та запитам населення Чернівецької області, запровадження інструментів громадського моніторингу та оцінки регіональної інформаційної політики відображають вимоги та потенціал епохи діджиталізації в Україні на її євроінтеграційному та євроатлантичному шляху.

В результаті реалізації проєкту «Управління інформаційним простором регіону: оцінка інформаційної відкритості та комунікаційної спроможності органів регіональної влади та місцевого самоврядування Чернівецької області» [114], що виконувався на замовлення Департаменту комунікацій ЧОДА в 2021–2022 рр.: (1) визначено вплив особливостей реалізації «Регіональної програми забезпечення інформаційних потреб населення області на 2021–2023 роки» на зміст і характер управління регіональним інформаційним простором Чернівецької області; (2) здійснено моніторинг та оцінку інформаційної відкритості та комунікаційної спроможності органів регіональної влади та місцевого самоврядування Чернівецької області; (3) визначено рівень забезпечення інформаційних потреб населення у доступі до офіційної інформації про діяльність органів регіональної влади та місцевого самоврядування Чернівецької області; (4) вироблено пропозиції щодо підвищення ефективності управління інформаційним простором регіону (для Чернівецької обласної державної адміністрації). Довгостроковий вплив результатів проєкту визначається потенціалом формування балансу між регіональною інформаційною політикою та запитами населення на офіційну інформацію в умовах діджиталізації управлінських практик.

Підсумовуючи зазначимо, що професійна підготовка фахівців у галузі публічного управління та адміністрування потребує як використання ефективних підходів, технологій та методів, так пошуку засобів інституціоналізації наукових досліджень. З'ясовано, що незважаючи на широке використання інноваційних освітніх технологій та усвідомлення важливості набуття фахових компетентностей для особистісного та професійного зростання, не всі здобувачі вищої освіти мають високий рівень мотивації.

В контексті нашого дослідження мотивація розглядається як: (1) важливий чинник розвитку особистості, у зв'язку з чим індивідуальна траєкторія навчання тяжіє до професійного зростання та прагнення стати кваліфікованим фахівцем у визначеній сфері діяльності, (2) основна рушійна сила, що змушує здобувачів вищої освіти навчатися та досягати високих результатів. З'ясовано, що інструментом підвищення мотивації здобувачів вищої освіти виступають інтерактивні та групові методики, зокрема проєктна діяльність, що забезпечує імплементацію інноваційних способів організації діяльності структурних підрозділів ЗВО.

Проєктна діяльність є гнучкою моделлю організації діяльності кафедри політології та державного управління, що сприяє розвитку професійного потенціалу співробітників у процесі створення нового продукту та виступає засобом інституціоналізації наукових результатів. Проєктний досвід кафедри політології та державного управління характеризується тривалою історією, адже кафедра неодноразово ініціювала проведення досліджень регіонального та локального політичного простору. Заразом предметне поле проєктної діяльності кафедри політології та державного управління фокусується на комплексному вирішенні проблем (регіонального або локального характеру) з орієнтацією на представлення наукових і практичних результатів. Якість ефективності та результативності проєктної діяльності кафедри політології та державного управління як засобу інституціоналізації наукових досліджень забезпечується високим рівнем управлінської складової організації діяльності кафедри політології та державного управління під керівництвом доктора політичних

наук, професора Круглашова Анатолія Миколайовича, який спрямовує колектив кафедри на системну наукову роботу зі здобувачами вищої освіти всіх рівнів.

РОЗДІЛ 3

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОГО ДИСКУРСУ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ЧНУ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

3.1. Засоби, інструменти та результати систематизації результатів наукових досліджень

Формування системи засобів та інструментів пріоритетних напрямів наукових досліджень в сфері публічного управління на кафедрі політології та державного управління здійснюється відповідно до Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» [83] та «Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2023 року» [59], які були затверджені постановою Кабінету Міністрів України. За даними Державної служби статистики України, у 2022 р. наукові дослідження в Україні здійснювали 557 організацій, більшість з яких, належать до державного сектору діяльності (61,0 %). Найбільша частка організацій (40,2 % від загальної кількості) розташована у Києві, 8,1 % – Харківській, 7,9 % – Львівській, 6,3 % – Одеській та 5,9 % – Дніпропетровській областях [22]. На нашу думку, належне місце в здійсненні наукових досліджень належить колективу науковців кафедри політології та державного управління.

Наукові дослідження в галузі державного управління здійснюються науковцями кафедри політології та державного управління відповідно до «Положення про організацію наукової, науково-технічної діяльності в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» [76], відповідно до якого, основною метою такої діяльності є «одержання і використання наукових знань з метою створення суспільно корисних наукових результатів, забезпечення якісної підготовки фахівців для відповідних галузей економіки, наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації; розв'язання комплексних завдань у сфері наукового, технологічного розвитку; впровадження та використання в Україні і на світовому ринку наукових і науково-практичних результатів» [76].

Відповідно до принципів організації наукової діяльності в Україні, основні засоби та інструменти на рівні структурних підрозділів закладів вищої освіти України наукові дослідження здійснюються визначаються науково-дослідними темами, які мають номер державної реєстрації. Упродовж 1998 – 2003 рр. кафедра політології та державного управління (на той час кафедра політології та соціології) працювала над виконанням своєї першої науково-дослідної теми «Соціально-політичні і духовні проблеми суспільного розвитку: історія, теорія, інституції (№ держреєстрації 0199U001873) [32]. Попри те, що пріоритетними для науковців були питання теоретичних та історичних аспектів політичної науки, європейської та євроатлантичної інтеграції, посткомуністичних трансформацій країн Центральної та Східної Європи, науковці кафедри належну увагу приділяли дослідженню окремих аспектів публічного управління. Їх особливістю є те, що управлінські практики досліджувалися на регіональному (Чернівецька область) та макрорегіональному (регіони Південно-Східної та Центрально-Східної Європи) рівнях. Предметом дослідницької уваги були переважно особливості управління етнонаціональними відносинами на локальному, регіональному та макрорегіональному рівнях та механізми транскордонної співпраці між Україною та Румунією, Україною та Молдовою, зокрема в рамках новоутвореного Єврорегіону «Верхній Прут» [32].

Наступний п'ятирічний термін (2004–2008 рр.) кафедра виконувала науково-дослідну тему «Політичний розвиток: проблеми теорії і практики» (№ держреєстрації 0104U004284) [33], в якій було продовжено концептуалізацію та розробку наукових положень, вироблених в попередній період. Найбільш вагомими стали наукові дослідження викладачів кафедри за напрямками: теоретико-методологічні й прикладні дослідження процесів європейської і євроатлантичної інтеграції та інтеграційних тенденцій на пострадянському просторі; теоретико-методологічне та емпіричне вивчення посткомуністичних трансформацій в країнах Центрально-Східної Європи та Україні; політична регіоналістика, насамперед у етнополітичному вимірі Чернівецької області та історичних європейських регіонів [33]. Саме на цьому етапі наукова тематика

публічного управління та адміністрування починає відмежовуватися від тематики політичних досліджень, хоча вони залишалися домінуючими.

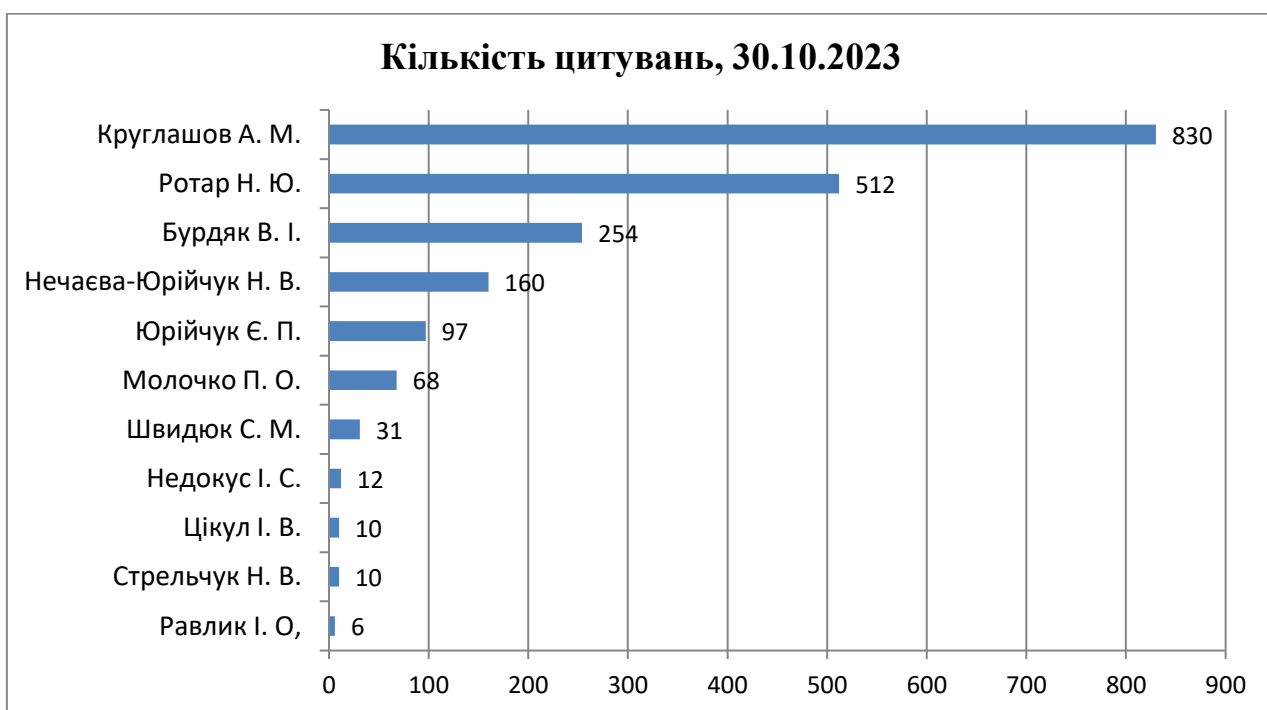
«Теорія і практика політичного розвитку та державного управління» (№ держреєстрації 0109U002722) – під такою узагальненою назвою здійснювалася наукова робота кафедри політології та державного управління у період 2009 – 2013 рр. [30]. Попри активну інтеграцію до предметного поля наукових досліджень проблем публічного управління, були збережені пріоритетні напрями досліджень, сформованих у попередні роки. Наголосимо, що у дослідженні теоретико-методологічних й прикладних аспектів процесів європейської та євроатлантичної інтеграції, акценти були зміщені в бік вивчення участі в них України та інтеграційних тенденцій на пострадянському просторі, зокрема інтеграційної політики та дезінтеграційних проектів російської федерації (А. Круглашов, Н. Ротар, В. Бурдяк); застосування транзитологічних парадигм і теорій до аналізу процесів посткомуністичних трансформацій було обмежене країнами Центрально-Східної Європи та України (В. Бурдяк); у дослідженнях з політичної регіоналістики окреслився баланс між вивченням регіональних політичних процесів у європейських країнах та Україні з традиційним акцентуванням дослідницького інтересу на проблемах етнополітичного розвитку (А. Круглашов, Н. Ротар).

З 2014–2018 р. кафедра політології виконувала тему «Держава і суспільство: напрями та політичні механізми взаємодії» (№ державної реєстрації – 0114U003500). Звіти кафедри про наукову діяльність за 2014 та 2015 рр. дозволяють стверджувати, що вже традиційні напрями досліджень – європейська інтеграція, посткомуністичні трансформації та політична регіоналістика залишаються у сфері наукових інтересів викладачів кафедри [31].

Співробітники кафедри політології та державного управління брали участь у виконанні бюджетних наукових тем: «Сучасний стан регіональної та етнічної ідентичності в українсько-румунському пограниччі: соціополітологічний аналіз» (за підтримки Українського фонду фундаментальних досліджень, 2007 р.), «Питання європейської та євроатлантичної інтеграції у програмах суспільно-

гуманітарних предметів у контексті західних регіонів України» (МОНУ, 2007 р.), «Формування ефективної регіональної моделі управління міжетнічними відносинами в Україні» (МОНУ, 2012–2015 рр.). Предметне поле бюджетних дослідницьких тем дозволяє стверджувати, що науковий інтерес співробітників кафедри політології та державного управління є продовженням виконання кафедральної наукової тематики та сконцентрований навколо трьох проблем – політичні трансформації та політичний розвиток в інституціональному вимірі, інтеграційні процеси в сучасному світі та управлінські виміри політичної регіоналістики.

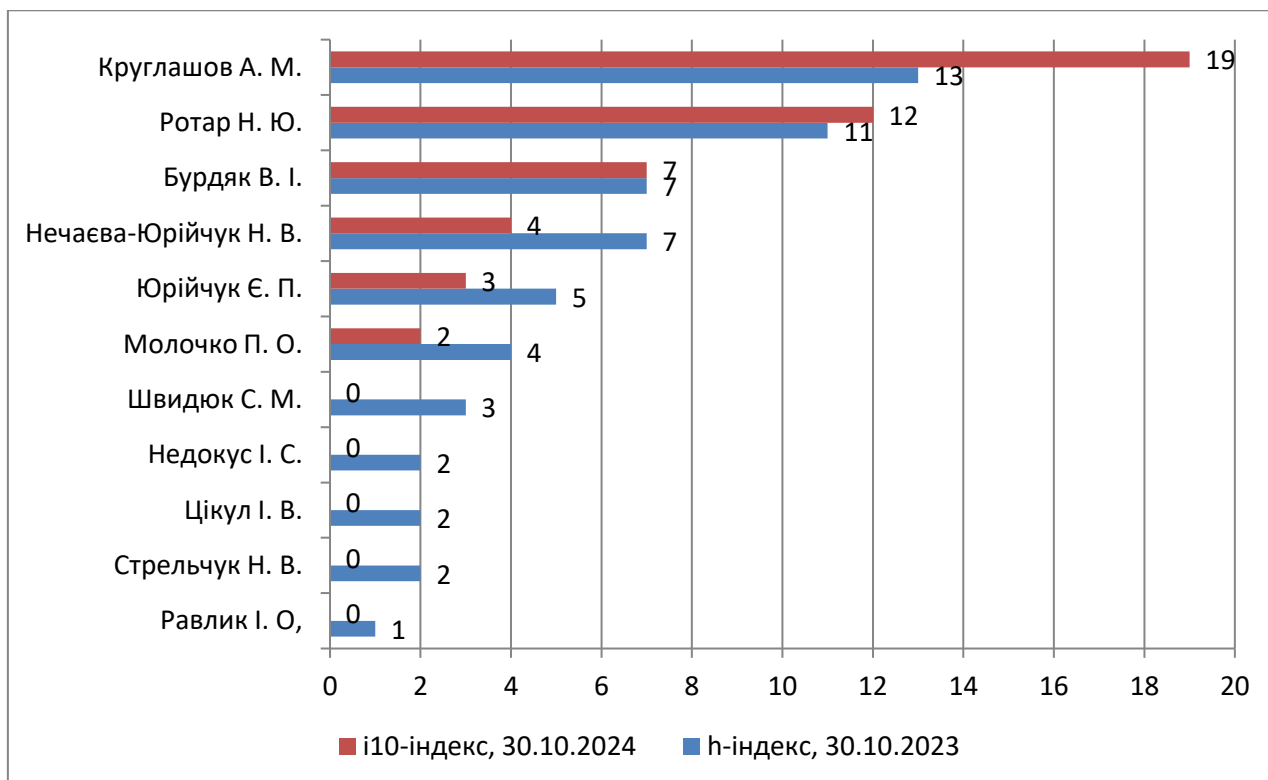
Здійснений аналіз відкритих джерел дозволяє визначити характер публікаційної активності, цитування та наукові інтереси викладачів кафедри політології та державного управління в сфері публічного управління та політичної науки (Мал. 2, складено за [125] та Мал. 3, складено за [125]).

Мал. 1. Рейтинг цитувань викладачів кафедри політології та державного управління, Google Scholar

Зауважимо, що наукова стаття є одиницею наукової комунікації, яка відображає засоби, інструменти та результати наукових досліджень. Наукові статті сприяють ствердженню пріоритетних цілей дослідної діяльності,

знайомлять наукову спільноту з новинами наукових розробок, концентрують матеріали за темами, проблемами, сприяють розвиткові науки, забезпечують оперативну актуалізацію наукових доробок, спонукають вчених до публікації праць та виконують функцію наукового форуму неперервної критичної оцінки наукових гіпотез та теорій [119, с. 27].

Мал. 3. Рейтинг індексів викладачів кафедри політології та державного управління, Google Scholar

Основним друкованим виданням в сфері публічного управління, в якому публікуються результати наукових досліджень викладачів кафедри політології та державного управління є збірка «Влада та управління», в якому висвітлюються «теоретичні та науково-практичні підходи, погляди та результати наукових досліджень проблем державного управління, місцевого самоврядування, державної служби, політології і права, європейської інтеграції, перепідготовки та підвищення кваліфікації, розвитку інформаційного простору в державному управлінні» [118].

Перший випуск наукового видання «Влада та управління» вийшов у 2020 р. [15]. На його сторінках були опубліковані результати досліджень науковців

кафедри політології та державного управління, присвячені актуальним питанням державного управління та місцевого самоврядування (В. Бурдяк, А. Круглашов, Н. Ротар, П. Катеринчук) та державній кадровій політиці і професійній підготовці державних службовців (І. Недокус).

Другий випуск аналізованого видання вийшов друком у 2012 р. [13]. У ньому Н. Ротар приділяє увагу проблемі концептуалізації критеріїв ефективності державного управління в умовах суспільної модернізації [103], І. Цікул – формам та різновидам парламентаризму як системи державного управління суспільством [116], А. Круглашов спільно з Т. Халавкою – впливу етнічного та релігійного факторів на електоральні вподобання виборців Чернівецької області [44], В. Бурдяк разом з Р. Клим – теоретичним засадам державної кадрової політики в Україні [8], І. Недокус – білоруському варіанту державної кадрової політики [53].

Привертає увагу зміна редакційної політики збірки «Влада та управління», яка відбулася в рік Революції гідності – у 2014 р. вийшов третій випуск видання [14]. На нашу думку, особливо важливими для розвитку науки публічного управління є дослідження А. Круглашова у співавторстві з Д. Якімчук «Перешкоди на шляху становлення України як сервісної держави» [45] та Н. Ротар «Особливості та механізми політизації етнонаціональних ідентичностей Чернівецької громади» [102]. А. Круглашов та Д. Якімчук обґрунтували, що «проблему налагодження якісного та ефективного публічного адміністрування в Україні слід розглядати щонайменше з двох позицій: з точки зору недосконалості й суперечностей системи вітчизняного державного управління і з боку низького рівня розвитку національного громадянського суспільства» [45, с. 41]. Особливо цінними для подальшого розвитку науки державного управління стали ідеї про те, що попри значну кількість законодавчих, концептуальних, стратегічних, програмних засад для розбудови сервісної держави в Україні, об'єктивним залишається факт, що ці реформи здійснює неререформований бюрократичний апарат, якому бракує спроможності генерувати нові ідеї, здійснювати контроль, вдосконалювати адміністративні процедури та належно інформувати громадськість.

Наступні випуски збірки «Влада та управління» присвячені публікації виступів, виголошених на щорічній Міжнародній науковій конференції «Муниципальні читання імені Антона Кохановського», яка організується спільно Чернівецькою міською радою, Чернівецьким регіональним центром підвищення кваліфікації, кафедрою політології та державного управління факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та Представництвом Фонду Ганса Зайделя в Україні, Республіці Молдова та Румунії та будуть проаналізовані в іншій частині нашого дослідження (підрозділ 3.2).

Проведений аналіз наукових досліджень, презентованих за допомогою даного інструменту оприлюднення результатів наукових досліджень, дозволив з'ясувати низку особливостей науково-дослідницької діяльності колективу кафедри політології та державного управління в сфері публічного управління. По-перше, значна частина статей містить методики та результати досліджень певних аспектів публічного управління, що позитивно впливає на їх якість та значущість.

По-друге, що наукові статті науковців кафедри політології та державного управління (А. Круглашов, В. Бурдяк, Н. Ротар) мають високий теоретичний рівень, обґрунтовану методологію досліджень, яка завжди співпадає з тою, яку реально реалізовано в науковій статті та відбиває особливості предмету науки публічного управління як міждисциплінарного, складного, мінливого, багатоаспектного, системного, цілісного явища. Зокрема, в дослідженнях у повному обсязі поєднані галузева спрямованість та комплексність діяльності з державного управління, що вказує на високий рівень дослідницької культури науковців.

По-третє, при підготовці наукових текстів з проблем державного управління, науковці кафедри керуються усвідомленими науковими інтересами, які співпадати з актуальними проблемами державного управління, здійснюють попереднє вивчення наукової літератури з метою узагальнення існуючих точок зору, вивчають законодавчі документи, статистичні дані, що лягають в основу

формулювання пропозицій для органів державної влади та управління. За допомогою такого підходу забезпечується наукове обґрунтування напрямів розвитку сучасного публічного управління.

По-четверте, використання наукоментричних методів аналізу масиву статей, опублікованих в збірці «Влада та управління» дозволяє виокремити таку особливість, як відсутність публікацій в яких висвітлюються результати реалізованих проєктів в сфері публічного управління, їх рекомендації, пропозиції, розроблені науковцями кафедри. На нашу думку, це пов'язано з тим, що більшість досліджень не фінансується. Для забезпечення проведення таких досліджень на рівні регіональних органів влади у Чернівецькій області доцільно створити громадські ради з координації взаємодії органів влади та наукової спільноти у вирішенні питань публічного управління. Члени таких рад можуть допомагати органам виконавчої влади та місцевого самоврядування визначати актуальні для них теми наукових досліджень, формувати замовлення на їх проведення та знаходити виконавців.

По-п'яте, однією з особливостей проаналізованих публікацій є панування індивідуальних наукових досліджень та відсутність об'єднання зусиль фахівців різного наукового спрямування та публічних службовців-практиків. Багатоаспектний характер публічного управління вимагає зміни підходів не тільки до формування дослідницької проблематики практично орієнтованих робіт, а і до їх виконання. Особливості публічного управління обумовлюють необхідність проведення колективних досліджень, до яких будуть залучені науковці різного спрямування та зацікавлені практичні працівники.

Проведений аналіз показав, що значна кількість публікацій присвячена аналізу законодавчих документів. Але якщо враховувати, що в країнах європейського союзу у наш час розповсюдженою є концепція розумного регулювання, яка передбачає постійний моніторинг ефективності державної політики, вжитих управлінських заходів, їх корекцію та повторний моніторинг, то можна запропонувати іншу логіку. За такою логікою наукові дослідження доцільно спрямовувати не на закони, нормативні документи, та вжиті заходи

управління, а на результати запровадження цих законодавчих, нормативних положень, управлінських заходів. Тільки це дозволить розробити дійсно обґрунтовані актуальні для державного управління пропозиції.

Актуальною не тільки для державного управління, а в цілому для української науки, є проблема створення більш сприятливих умов для проведення досліджень провідними науковцями – викладачами закладів вищої освіти. Досвід інших країн свідчить, що таким викладачам доцільно надавати статус професорів-дослідників, які будуть мати невелике аудиторне навантаження, а весь інший час проводити дослідження разом з магістрами та практичними працівниками. Запровадити інститут професорів-дослідників можна за допомогою різних механізмів. Бажано цю проблему вирішити на державному рівні, але за відсутності відповідних фінансових ресурсів, надавати статус професорів-дослідників можуть навчальні заклади. Сприяти цьому може введення в умови конкурсу на отримання замовлення на підготовку магістрів державного управління наявності у навчальних закладах професорів-дослідників та програм практично орієнтованих досліджень.

3.2. Організація наукових комунікацій в сфері публічного управління

Наукова комунікація є процесом обміну, розповсюдження та публікації результатів наукових досліджень, доступних світовим академічним спільнотам. Наукова комунікація є функціональною підсистемою в рамках системи руху наукової інформації з метою отримання нового знання, його популяризації та практичного використання знань [39, с.19]. Комунікація в науці є видом взаємин, спілкування вчених та інших суб'єктів наукової діяльності. Метою науки є одержання наукового знання, тому комунікацію вчених можна розуміти як одну з умов створення нового знання. Однак, беручи до уваги те, що знання як об'єкт досліджень досить складно ідентифікувати, комунікацію доцільно розглядати в процесі руху інформації в науці. Операційним критерієм при виділенні комунікаційної підсистеми із цілісної науково-інформаційної системи є взаємодія вчених, яка набуває різноманітних форм: спілкування для одержання

інформації, співробітництво в дослідженні, співавторство, взаємини науковців при передаванні інформації [108, с.44]. У процесі наукового спілкування учених не лише відбувається рух інформації, а й встановлюються певні соціальні відносини – вирішуються питання про пріоритет, науковий престиж, відбувається стратифікація наукового співтовариства, причому форма і багатоманітність соціальних відносин є специфічні для різних рівнів об'єднання вчених – починаючи лабораторією та інститутом і закінчуючи сукупністю вчених якоїсь дисципліни чи науковим співтовариством в цілому.

Важливою складовою процесу наукової комунікації є мета комунікації – донести результати науково-дослідної роботи до членів науково-педагогічного співтовариства, оприлюднити погляди щодо вирішення тих чи інших проблемних питань, які існують у науковій галузі державного управління. Мета комунікації зумовлює характер процесу наукової комунікації. Чітке усвідомлення мети визначає підбір цільової аудиторії, адекватних меті засобів та інших компонентів комунікації [3, с.457].

Сучасні форми наукової комунікації відкривають величезні перспективи для наукової та дослідницької діяльності, для розвитку вченого як професіонала у своїй галузі, і для підтримки його конкурентоспроможності на науковому ринку. Однак, головною проблемою наукової комунікації на цьому етапі розвитку сучасного українського суспільства є необхідність її постійного стимулювання, розвитку, «підживлення». В цілому можна назвати такі основні тенденції розвитку вітчизняних наукових комунікацій: роль наукових комунікацій у розвитку вітчизняної науки загалом зростає; основними бар'єрами наукових комунікацій є економічні, мовні та організаційні; обсяги використання потенціалу, що надають новітні інформаційно-комунікаційні технології, поки що нижче світового рівня: використовується невеликий спектр можливих практик Інтернет-комунікацій (брак знання іноземних мов, низька залученість до відповідних комунікаційних практик, недостатня мотивація); кількісне, але неякісне зростання показників функціонування комунікацій (публікацій, конференцій); зміцнення протягом останнього десятиліття міжнародних

наукових контактів України з розвиненими країнами, що, з одного боку, загрожує втратою кадрів, з іншого, – має в останні роки тенденцію до «маятникової» міграції науковців, яка корисна науці країни; наявність проблем в організації формальних інформаційних зв'язків у країні та тенденція до самостійного вирішення їх науковцями за рахунок розвитку неформальної сфери комунікацій та власної комунікаційної активності в науковому полі; поступове збільшення діахронійного розриву комунікацій; важливою залишається циркуляція неявного знання (що забезпечує нерозривність досвіду наукових шкіл) [3, с. 170].

В організаційній системі наукових комунікацій в сфері публічного управління особлива роль належить науковим та науково-практичним конференціям. Науковці кафедри політології та державного управління беруть участь в більшості наукових міжнародних конференцій з публічного управління, що відбуваються в Україні та в зарубіжних країнах. Зважаючи, що наука державного управління має максимально прикладний характер, проаналізуємо організаційній системі наукових комунікацій в сфері публічного управління на прикладі профільної наукової конференції «Муніципальні читання імені Антона Кохановського», яка з 2015 р. проводиться спільно Чернівецькою міською радою, Чернівецьким регіональним центром підвищення кваліфікації, кафедрою політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та Представництвом Фонду Ганса Зайделя в Україні, Республіці Молдова та Румунії. Наша увага була зосереджена на аналізі опублікованих матеріалів конференції за 2018–2022 р., що дозволило визначити низку пріоритетних тем наукових комунікацій.

По-перше, це тема європеїзації системи самоврядування та регіонального управління. Було доведено, що Україна ратифікувала та частково виконує взяті на себе зобов'язання щодо Європейської Хартії місцевого самоврядування та інших документів Ради Європи, тобто Рада Європи відіграє «важливу контролюючу, інтегруючу і стимулюючу роль у розвитку місцевої демократії і місцевого самоврядування, і в нашій країні зокрема» [40]. Але, перетворення у

сфері публічного управління на європейських засадах здійснюються повільно, а подекуди має місце імітація системних реформ. Одним з важелів, що здатен подолати ці тенденції є, на думку науковців, система громадянської освіти, яка має становити фундамент підготовки до європейської моделі взаємодії більшості громадян та публічних службовців [40]. В даному контексті цікавим є аналіз та обговорення кейсу громадянської освіти Польщі, де громадянська освіта сьогодні є освітньою компонентою та повсякденною практикою, важливість якої закріплена в стратегічних документах держави. Сучасний напрям розвитку польської політики щодо громадянської освіти відповідає європейському баченню сутності громадянства, хоча в оцінках експертів та вчителів, ідеї громадянської освіти в Польщі, часом залишаються на рівні декларацій. Використання польського досвіду локальних практик громадянської освіти в євроінтеграційному поступі України актуалізується новими суспільно-політичними реаліями, оскільки в умовах спротиву російській агресії саме громадянська освіта є інструментом формування громадянських компетенцій, «що моделюють участь громадянина в суспільно-політичному житті на національному, регіональному та локальному рівнях» [106].

По-друге, це тема залучення громадян до практик публічного управління. Тут варто відзначити аналіз викликів та проблем реалізації бюджету ініціатив в Україні та способи подолання подібних проблем в європейських державах. Йдеться про проблеми: (1) забезпечення рівного представництва на рівні всіх етапів бюджету ініціатив, яка пов'язана з такими чинниками: відчутні для кожного результати; тривалість періоду використання; ефективність маркетингового супроводу процесу; сукупності додаткових ресурсів для охоплення тих, кого найважче залучити; (2) підтримка неперервності процесу бюджету ініціатив, коли зміни посадових та обраних осіб в органах місцевого самоврядування спричиняють перерву або припинення реалізації бюджету ініціатив [105].

По-третє, це тема застосування європейського досвіду в практиках місцевого самоврядування України. Зокрема на наукових конференціях

обговорювалися: (1) взаємозв'язок між дієздатністю чинних законів, що стосуються самоврядування, абсолютної більшості їх норм та їх позитивною роллю в організації і розвитку місцевого самоврядування та забезпеченні зміцнення демократичних засад у державах ЦСЄ [4]; (2) практики застосування нового державного менеджменту, який не завжди ефективний в державах ЦСЄ. Було доведено, що багато аргументів «вказують на необхідність реалізації веберівських принципів ще до впровадження принципів сучасного менеджменту в ЦСЄ. Це може поставити питання про те, чи підійде класична веберівська бюрократія країнам ЦСЄ більше, ніж неовеберівська модель. Є два аргументи на користь того, що концепція неовеберівської держави підходить краще. Не існує заперечень щодо того, що у сучасному світі ізоляція неможлива» [5, с. 145]. Але, навіть якщо новий державний менеджмент сприймається критично чи навіть усувається з управлінських практик багатьох країнах, він змінив ставлення до державного управління [5]. Важливим виміром цієї проблеми є можливість застосування досвіду діяльності органів публічної влади Румунії в організації співпраці влади з інститутами громадянського суспільства та впровадженні механізмів соціального партнерства [55].

По-четверте, це тема державного контролю в сфері місцевого самоврядування. Активно обговорювалася ідея про те, що державний контроль має отримати законодавче закріплення, з визначенням конкретних процедур, строків проведення, критеріїв оцінки, прав та обов'язків учасників відповідних правовідносин. Відповідно, вивчення зарубіжного досвіду організації контролю діяльності органів місцевого самоврядування та застосування його в Україні має здійснюватися в напрямі пошуку способів формування зацікавленості муніципальних суб'єктів в партнерській взаємодії з органами державної влади [54].

По-п'яте, це тема застосування інструментів рейтингового оцінювання функціональності регіональних політичних еліт (на прикладі Чернівецької області) в контексті вимірювання ефективності їх управлінської діяльності. Під час наукових конференцій обговорювалася низка ідей, зокрема: (1) сформована

на сьогодні сукупність рейтингів офіційного та аналітичного рівнів надає змогу вимірювати ефекти діяльності регіональних еліт в абсолютному значенні та порівнювати їх у крос-територіальній перспективі; (2) регіональна еліта є добре обізнана з рейтинговою позицією Чернівецької обл., в якій відображено динаміку соціально-економічного розвитку регіону, проте в сфері публічного дискурсу регіональна політична еліт артикулює тільки такі рейтингові показники, що вказують на ефективність її діяльності, а інші, що визначають перспективні напрями діяльності, публічно не оприлюднює; (3) чернівецька регіональна управлінська еліта є суб'єктом створення неприбуткових організацій, які мають сприяти створенню відкритого публічного простору узгодження інтересів та забезпечити зростання рейтингових позицій Чернівецької області в соціально-економічній сфері [104].

По-шосте, це тема вдосконалення управління соціально-гуманітарною сферою та простором молодіжних інтересів. Зокрема, були обговорені пропозиції щодо необхідності запровадження єдиних стандартів, нормативів надання послуг у соціально-гуманітарній сфері, показників вимірювання якості життя населення за соціально-гуманітарними параметрами, вдосконалення підходів до оцінки ефективності використання бюджетних коштів, які мають враховувати не тільки показники економічної ефективності, але й показники соціального розвитку та структурної ефективності [43]. Запропонований комплекс рекомендацій з питань удосконалення державної молодіжної політики в територіальних громадах визначив необхідність: акцентувати увагу на розбудові молодіжної інфраструктури та розширити осередки неформальної освіти молоді; активізувати проведення просвітницьких тренінгів з метою «культивування патріотизму, активізації громадської участі, здорового способу життя, запобігання алкоголізму та наркоманії – за можливості на базі молодіжних центрів (на постійному майданчику) на безоплатній основі; проводити постійний моніторинг громадської думки та вивчення потреби молодих людей щодо заходів молодіжної політики, попередні та поточні опитування, здійснювати соціологічні дослідження на місцевому рівні;

забезпечити формування дієвих молодіжних рад у громадах; розширити мережу та сферу діяльності молодіжних консультаційних центрів» [42].

По-сьоме, це проблема співвідношення між локальною політизацією та локалізацією політичного в Україні, яка «розв'язана у небезпечний для інтересів суспільства та долі державності спосіб, який закладає чимало серйозних, загрозливих суперечностей, породжуючи нові форми відчуження громадян від влади, а влади від громадян» [41]. Ця теза А. Круглашова актуалізувала в дискурсі наукових комунікацій проблему серйозних колізій і проблем в системі публічного управління України, виправити які можуть законодавчі та процедурні зміни виборчого законодавства, яке має зрівняти в правах і в доступі до формування депутатського корпусу громадян, громадські організації та політичні партії. Розгортання цієї тези відбувалося через ідею про те, що на тлі специфіки простору локальної політики в Україні, яка спричинена, партійним принципом формування органів місцевого самоврядування, статусу ключового поняття набуває поняття політичного діалогу, яке дозволяє осмислити процеси розвитку локальних спільнот та віднайти аналітично дієвий концепт політичного діалогу [101].

По-восьме, це тема децентралізації влади, яка розглядалася як на рівні практик здійснення реформи в Україні [6], так і в зарубіжних країнах [7]. Обговорюючи чинники успіху процесів децентралізації, науковці фокусували увагу, по-перше, на тому, що на рівні центральних та регіональних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування організація системи управління територіальними громадами «залежить від узгодженості стратегічних цілей розвитку територій та принципів застосування механізмів, зокрема: інноваційність, горизонтально-вертикальне партнерство, інтеграція політик та інструментів, синхронізація заходів, відповідність механізмів потенціалу й потреб розвитку регіону, концентрація ресурсів, стратегічна орієнтованість тактичних заходів на основі формування єдиної державної політики у сфері нормативного регулювання технічних аспектів» [6]; по-друге, на тому, що територіальні громади невдоволені ухваленими адміністративним

шляхом рішень про склад та межі нових територіальних громад [18]. Фокус вивчення зарубіжного досвіду децентралізації здійснювався в контекст набуття членства в Європейському Союзі [7].

По-дев'яте, це тема дієвості публічного управління в умовах викликів пандемії. В результаті наукових комунікацій було досягнуто консенсусу, що «пандемія мала дуже різний вплив на різні регіони та місцеві органи влади в ЄС. Це призводить до появи нової географії COVID-19, яка підкреслює значні відмінності між регіонами, як з точки зору їхньої відповідальності за охорону здоров'я, так і їх спроможності надавати різного роду послуги [56] з одного боку, з іншого, вона відкрила нові шляхи до зловживання посадовим становищем з боку представників органів влади, що на тлі нераціональних рішень центральної влади щодо прозорих державних закупівель протиепідеміологічних засобів, слабкої комунікації з громадськістю негативно впливало на динаміку довіри до органів публічного управління [120].

По-десяте, це тема стійкості публічного управління в умовах воєнного стану, яка стала предметом наукових дискусій на X Міжнародній науковій конференції «Муніципальні читання імені Антона Кохановського», яка відбулася у вересні 2023 р.

Отже, організація наукових комунікацій в сфері публічного управління на кафедрі політології та державного управління розгортається довкола проблем завершеності реформування місцевого самоврядування в Україні та її самодостатності; практик формування нових публічних відносин між центральною та місцевою, виконавчою та представницькою владою, а також між владою та громадськістю. Під різним кутом зору обговорюється тема реформи системи місцевих органів влади та передача державою низки управлінських повноважень органам місцевого самоврядування, що передбачає формування нової моделі організації влади на місцях. Важливою складовою наукових комунікацій є розгортання наукових дискусій довкола проблеми становлення інститутів громадянського суспільства та задоволення інтересів громадян в контексті практик узгодження інтересів місцевих органів влади та

територіальних громад, що є незаперечним чинником ефективного місцевого самоврядування, вдосконалення локальної політики та демократизації українського суспільства. В останні три роки, важливою частиною наукового дискурсу стали проблеми стійкості системи публічного управління, актуалізовані під час пандемією та особливо виразними з 24 лютого 2022 р., коли російський агресор здійснив масштабне вторгнення в Україну.

3.3. Пріоритетні напрями розвитку наукових досліджень в сфері публічного управління в ЧНУ імені Юрія Федьковича в умовах російсько-української війни

Наукові дослідження з проблем впровадження ефективних механізмів розвитку публічного управління на національному, регіональному та локальному рівнях в умовах воєнного стану тільки започатковуються, оскільки упродовж періоду державної незалежності Україна не стикалася з такими викликами, які мають місце сьогодні, коли значна частина нашої території охоплена активними бойовими діями, або тимчасово окупована. Тому, пріоритетні напрями розвитку наукових досліджень в сфері публічного управління в ЧНУ імені Юрія Федьковича в умовах російсько-української війни мають визначатися відповідно до національних стратегій державного і публічного управління та регіональних програм, що затверджені Чернівецькою обласною радою.

Водночас, розвиток наукових досліджень в сфері публічного управління концептуально має опиратися на розв'язання основної проблеми ефективності публічного управління, яка полягає у науковому обґрунтуванні механізму подолання дисбалансу в діяльності складових системи публічного управління, в основу якого буде покладений принцип гнучкості. Тому, науковий пошук має спрямовуватися на здійснення комплексного аналізу функціонування систем і структури органів публічного управління у вимірі їх цілей, функцій, завдань, ресурсів та статусів, результати якого сприятимуть подоланню бюрократичної рутини, переорієнтує публічне управління з механічного здійснення процесів як

формалізованого дотримання процедур і правил на досягнення якісних та легітимних кінцевих результатів. В контексті пошуку ефективних механізмів публічного управління особливої важливості набуває просторово-функціональний зріз вивчення регіональних управлінських практик, що пов'язані з концентрацією й розосередженням економічного, культурного та інформаційного потенціалу українського суспільства в регіональних центрах. Від вектора та рівня їх розвитку, складності та різноманітності їх функціонального навантаження залежить розвиток території регіону загалом, інтенсивність продукування управлінських інновацій, наукових досягнень, входження регіонів України до світового соціально-економічного простору.

Важливим напрямом розвитку наукових досліджень в сфері публічного управління в умовах російсько-української війни для науковців кафедри політології та державного управління ЧНУ має бути проблема стійкості системи публічного управління, розв'язання якої потребує науково доведених концепцій дисфункції органів публічного управління внаслідок посилення корупційних ризиків, що блокують ефективність механізмів публічного управління та знижують його стійкість в умовах війни. Вироблення запобіжників зловживанням державних службовців, пов'язаних з розподілом гуманітарної допомоги, уникненням оподаткування, прозорим розподілом земельних ресурсів, виїздом за кордон чоловіків призовного віку на регіональному рівні потребує потужного наукового обґрунтування та експертизи.

Дослідження динаміки європеїзації правових норм державної служби доводить, що попри інтенсивність впровадження європейських стандартів у системі державної служби України та цілеспрямованої політики органів влади, у даній сфері залишається низка невирішених проблем, які виникають безпосередньо у процесі європеїзації правових норм. Планомірна реалізація, прийняття відповідних управлінських рішень, усвідомлення необхідності та перспектив європеїзації, зміна суб'єктивного ставлення до державної служби як на рівні самої системи, так і на рівні громадськості, сприятимуть досягнення дійсно ефективних результатів і, як наслідок, створенню нової європейської

системи державної служби, метою якої є служіння своєму народу та надання якісних адміністративних послуг. На нашу думку, проблема стійкості публічного управління має дослідницькі перспективи у вивченні європеїзації правових норм функціонування системи державної служби. Це процес пов'язаний з багатоплановою і різнорівневою системою зовнішніх та внутрішніх факторів, поміж яких уваги науковців кафедри потребують проблеми європейських структур та інституції, державних та галузевих політик, наднаціонального законодавства, європейських цінностей, норм та правил, історичних та культурних традицій. На нашу думку продовження дослідження базових принципів європейської інтеграції в управлінському контексті, дозволить швидше адаптувати національну модель правового регулювання державної служби та її регіональні прояви в Україні.

В умовах воєнного стану відбулося ремодельовання розподілу управлінських функцій між органами державної влади, місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства. Ця проблема була актуальною для науковців Чернівецького регіону й до початку масштабної агресії росії, але на сьогодні її пріоритетність для досліджень визначається не тільки площиною політики та соціально-економічного розвитку, але й необхідністю координації зусиль в безпековій сфері та сфері формування мобілізаційного резерву. Зауважимо, що система військового обліку, та формування мобілізаційного резерву, не переглядалася в Україні з радянських часів, внаслідок чого органи державної влади, органи місцевого самоврядування та громадські організації не є суб'єктами управлінського процесу в цій сфері. Навіть функціонування територіальної оборони, формування якого розпочалося напередодні повномасштабного вторгнення, належним чином не внормоване, що ускладнює регулювання даного інституту на регіональному рівні.

Поряд з необхідністю вивчення ремодельовання розподілу управлінських функцій між органами державної влади, місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства в умовах воєнного стану, актуальною залишається й наукова проблема фактичної незавершеості реформи

децентралізації влади в Україні, що загрожує наростанням інституційних диспропорцій у відносинах між органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Зауважимо, що в умовах воєнного стану особливо небезпечними та таким, що потребують потужних наукових аргументів, є намагання згорнути децентралізацію та посилити владну вертикаль не тільки на період дії воєнного стану, але й в повоєнній перспективі. Тому, дослідження перспектив динаміки реформи децентралізації влади в Україні в контексті формування стійкої моделі служби в органах місцевого самоврядування дозволить науково обґрунтувати та посилити дієвість механізму формування органів місцевого самоврядування, здатних діяти в умовах воєнного стану, здійснювати програми відновлення громад та створювати комфортний простір для громадян, надавати їм високоякісні публічні послуги, узгоджувати інтереси держави та територіальних громад. Важливим завданням колективу кафедри політології та державного управління є продовження досліджень, в яких формулюються обґрунтовані положення про необхідність завершення реформи децентралізації влади в Україні та оновлення правового визначення державного нагляду за законністю ухвалених органами місцевого самоврядування рішень, обґрунтування принципів місцевого референдуму.

Проблеми стійкості системи публічного управління та незавершеності процесів децентралізації влади визначають необхідність предметного дослідження механізмів регіонального та локального розвитку в Чернівецькій області в умовах воєнного стану. На нашу думку, цей процес має розгортатися через дослідження: технологій опанування принципів інвестування та забезпечення ефективності даного процесу відповідно до європейських рекомендацій; моделей практичного застосування принципів SMART-спеціалізації в стратегічному плануванні громад Чернівецької області; просторового планування розвитку територіальних громад регіону; місця та ролі державної підтримки важкодоступних гірських територій Чернівецької області. Посилення дослідницьких традицій чернівецької школи в даному напрямі сприятиме розкриттю потенціалу громад Чернівецької області шляхом

застосування управлінських практик координації їх участі в операційних програмах транскордонного співробітництва та прискорить процес інтернаціоналізації громад відповідно до євроінтеграційних зобов'язань України.

Зважаючи на поліетнічний та прикордонний статус Чернівецької області пріоритетного характеру набуває дослідницька проблема ролі соціокультурних чинників публічного управління в умовах воєнного стану та ризиків глобалізації. Маємо на увазі поглиблення практик наукового вивчення процесу управління простором громадянської освіти, зокрема реалізацією регіональної політики у сфері громадянської освіти шляхом поєднання громадянської та національно-патріотичної складової в умовах поліетнічності. Зауважимо, що наукові напрацювання викладачів кафедри політології та державного управління в сфері громадянської освіти є незаперечним та апробованим у межах дослідно-експериментальної роботи у 10-11 класах закладів загальної середньої освіти Чернівецької області [35], які, на нашу думку, мають стати частиною регіональних програм публічного управління в регіоні.

Перспективною тематикою розвитку наукових досліджень в сфері публічного управління в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича має стати проблема еволюції сучасного публічного управління в контексті впливу цифровізації управлінських відносин. Важливість вивчення процесів цифровізації пов'язана з досить глобальним характером змін традиційних практик, технологій та механізмів в сфері публічного управління та адміністрування, які актуалізують низку невирішених наукою питань: (1) чи означає цифровізація публічного управління відмову від ієрархізованої взаємодії; (2) чи призведе цифровізація публічного управління до формування принципово нових форм залежності в суб'єкт-об'єктній моделі управлінської діяльності; (3) чи стане наслідком цифрової трансформації процесів публічного управління скорочення чисельності державних службовців та посадових осіб в системі місцевого самоврядування; (4) чи підвищиться ефективність системи публічного управління за рахунок підвищення об'єктивності прийнятих

управлінських рішень; (5) чи зросте якість та доступність державних та муніципальних послуг після їх переведення у цифровий формат. Запропонований нами набір проблемних питань не є вичерпним та буде кількісно зростати по мірі поглиблення процесів цифровізації публічного управління.

Визначення пріоритетних напрямів розвитку наукових досліджень в сфері публічного управління в ЧНУ імені Юрія Федьковича в умовах російсько-української війни визначається й характером визначених на рівні регіональних програм розвитку управлінських пріоритетів, навіть, попри особливі умови їх реалізації. На сьогодні діючими є три регіональні програми, що відповідають науковим пріоритетам діяльності кафедри політології та державного управління: «Програма впровадження електронного документообігу в Чернівецькій обласній державній адміністрації на 2021–2023 роки» [86], «Регіональна програма сприяння розвитку громадянського суспільства, відзначення свят державного, регіонального, місцевого значення та здійснення представницьких, інших заходів у Чернівецькій області на 2021–2023 роки» [90] та «Регіональна програма забезпечення інформаційних потреб населення області на 2021–2023 роки» [89].

«Програма впровадження електронного документообігу в Чернівецькій обласній державній адміністрації на 2021-2023 роки» [86] спрямована на створення дієвої системи електронного документообігу як організаційно-технічної системи, що забезпечує «процес створення, надсилання, передачі, одержання, оброблення, використання, зберігання, знищення документів в електронній формі, що не містять інформації з обмеженим доступом із застосуванням кваліфікованого електронного підпису або печатки» [35]. Електронна система документообігу в публічному управлінні забезпечує організацію моніторингу за станом виконання управлінських рішень, оптимізацію управління доступом і поширенням е-документів, контроль за трафіком документів, тобто відбувається автоматизація робіт з офіційними документами. «Програма впровадження електронного документообігу в Чернівецькій обласній державній адміністрації на 2021-2023 роки» [86] реалізується в умовах підключення Чернівецької ОВА до Системи електронної

взаємодії органів виконавчої влади, яка забезпечує процес поступового переходу від паперового до електронного документообігу на міжвідомчому рівні, тоді як внутрішній документообіг в Чернівецькій ОВА залишається в паперовій формі.

На нашу думку, процес впровадження е-документообігу є достатньо складним та гальмується не тільки проблемами фінансового, технічного й організаційного характеру: відсутністю коштів для придбання необхідного програмного забезпечення та засобів для оцифрування документів; відсутністю єдиної локальної мережі в Чернівецькій ОВА; особливостями забезпечення юридичної сили е-документів, зокрема шляхом впровадження цифрового підпису; складністю переведення діючих документів з паперової в електронну форму; відсутністю засобів для автоматизації життєвого циклу документів та неврегульованістю питання е-архівів; неготовністю державних службовців до роботи в сучасних інформаційних системах з використанням електронних підписів. Важливим напрямом, який потребує наукового вивчення дослідниками кафедри політології та державного управління та вироблення рекомендацій, що мають бути враховані в наступних програмах, є розробка інформаційних кампаній підтримки цифрових трансформацій публічного управління, на рівні яких моделюється зміна характеру та форм комунікативної взаємодії органів влади та громадськості та доступу до інформації, особливо в умовах воєнного стану.

Розроблення «Регіональної програми сприяння розвитку громадянського суспільства, відзначення свят державного, регіонального, місцевого значення та здійснення представницьких, інших заходів у Чернівецькій області на 2021–2023 роки» [90] було обумовлено змінами основних тенденцій розвитку українського суспільства. Попри позитивні тенденції динаміки розвитку громадянського суспільства в Чернівецькій області, цей процес засвідчував наявність комплексу проблем, актуальних для організації та досягнення цілей в системі публічного управління. Наприклад, рівень залучення громадян до діяльності інститутів громадянського є невисоким, проблемним є питання недостатнього рівня

інституційного розвитку громадянського суспільства, дієвих практик партнерства з органами публічного управління.

Тому, метою даної регіональної програми було визначено «створення сприятливих умов для подальшого розвитку громадянського суспільства у Чернівецькій області, громадської ініціативи та самоорганізації, підвищення ефективності комунікацій органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства; сприяння забезпеченню участі громадськості у формуванні та реалізації державної і регіональної політики, стимулювання громадської активності, збереженню громадянського порозуміння в області, розвитку різноманітних форм демократії участі та налагодження ефективної партнерської взаємодії громадськості з органами державної влади, вдосконалення їх співпраці для спільного вирішення завдань суспільного розвитку області» [90].

Привертає увагу той факт, що в Додатку 3 Регіональної програми «Напрями діяльності та заходи Регіональної програми» [90], де визначені та деталізовані напрями діяльності обласної влади, зокрема: створення сприятливих умов для формування, інституційного розвитку та організаційної спроможності ОГС; забезпечення ефективності процедур участі громадськості під час формування та реалізації державної і регіональної політики, вирішення питань локального значення; стимулювання участі ОГС у соціально-економічному розвитку та підтримка їх ініціатив для вирішення завдань регіональної політики; підвищення професійного рівня ІГС; забезпечення поінформованості суспільства про їх діяльність; заходи з відзначення державних, регіональних свят, знаменних і пам'ятних дат; поглиблення взаємодії територіальних громад у вирішенні завдань та функцій місцевого самоврядування, не передбачено науковий, експертний та комунікаційний супровід за допомогою ресурсного потенціалу науковців, які досліджують проблеми публічного управління в регіоні. На нашу думку, більш потужна присутність інтелектуальної складової сприяла б, мінімум, уникненню недоречних формулювань, як «підвищення професійного рівня ІГС» та

«відсутність стабільного залучення професійних кадрів» до діяльності інститутів громадянського суспільства. Зауважимо, що сучасна європейська політика сприяння розвитку громадянського суспільства спрямована на депрофесіоналізацію даного простору.

Метою «Регіональної програми забезпечення інформаційних потреб населення області на 2021–2023 роки» [89] було визначено виконання запланованих заходів із: забезпечення інформаційних потреб населення Чернівецької області в доступі до офіційної інформації про діяльність органів влади та місцевого самоврядування; забезпечення відкритості та прозорості органів влади та місцевого самоврядування Чернівецької області; створення якісного офіційного інформаційного контенту; охоплення населення офіційною інформацією про діяльність регіональних органів влади та органів місцевого самоврядування за допомогою використання сучасних каналів комунікації; сприяння розвитку інформаційного простору в Чернівецькій області та формування читацької культури населення Чернівецької області. Зауважимо, що мета цієї регіональної програми не була відкорегована з початком масштабної російської агресії. Власне, як і на рівні інших програм, в цій програмі не визначена роль та місце наукової спільноти Чернівецької області, що здійснює дослідження систем публічного управління та місцевого самоврядування. Зауважимо, що відповідно до європейської моделі публічного управління, формування порядку денного публічної політики здійснюється тільки після вивчення громадської думки щодо потенційної управлінської проблеми та наукового обґрунтування її сутності та здійснення прогнозування.

ВИСНОВКИ

Логіка вивчення розвитку досліджень у сфері публічного управління в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича передбачала характеристику теоретичних основ вивчення досліджень у сфері публічного управління та адміністрування, здійснення аналізу процесу створення організаційної матриці для розвитку наукових досліджень у сфері публічного управління, дослідження інтеграції наукової складової в освітню програму підготовки фахівців у галузі публічного управління, характеристику системи засобів, інструментів та результатів систематизації результатів наукових досліджень та наукових комунікацій у сфері публічного управління, а також визначення пріоритетних напрямів розвитку наукових досліджень в сфері публічного управління в ЧНУ імені Юрія Федьковича в умовах російсько-української війни. Означене дозволило нам сформулювати ряд висновків теоретико-прикладного та рекомендаційного характеру.

Здійснений аналіз особливостей концептуалізації та проблематизації сфери публічного управління та адміністрування в сучасному науковому пошуку доводить, що на рівні концептуалізації він здійснюється в декількох вимірах: ринково-ліберальному, ліберально-комунітаристському та рецептивно адміністративному. Відповідно до цих напрямів концептуалізації відбувається формування низки парадигм і концептів публічного управління, які є найбільш відповідними до вивчення управлінських практик в Україні та українськими науковцями. Визначені напрями концептуалізації сфери публічного управління спрямували до визначення тенденцій її проблематизації в сучасних наукових дослідженнях: проблематизація синергії в публічному управлінні; проблематизація необхідності посилення публічного управління в контексті процесів суспільної самоорганізації, проблематизація методологічних принципів дослідження самоорганізації публічного управління, що визначають сутність цього процесу.

Оцінки початкового етапу розвитку наукових досліджень у сфері публічного управління є неоднозначними. До позитивних результатів означеного етапу віднесемо створення організаційної матриці розвитку науки державного управління, інтеграцію наукової складової в програми підготовки фахівців у галузі державного управління та формування наукової інфраструктури, інституціоналізацію наукових досліджень засобами проєктної діяльності. В той же час експерти відзначають переважно теоретичну спрямованість наукових досліджень, епізодичність формування практично рекомендованих пропозицій та складність їх імплементації в управлінських практиках, відсутність експериментальної складової. Для наукових досліджень з публічного управління характерною є академічна форма функціонування, тобто функціонування науки спрямоване у наш час переважно на забезпечення освітньої сфери, яка реалізує завдання підготовки здобувачів освіти першого (бакалавр) та другого (магістр) рівнів вищої освіти галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування». Однак, розвиток наукової сфери публічного управління не стоїть на місці. Відповідаючи на потреби часу й модернізації системи публічного управління сучасної України, вона генерує нові концептуальні парадигми публічно-управлінських відносин. На цьому фоні останнім часом активно розвивається науковий дискурс у сфері публічного управління.

Підвищення якості наукової складової підготовки фахівців у галузі публічного управління є важливою передумовою інтенсивного розвитку досліджень у сфері публічного управління. Управління якістю наукової діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється на п'ятьох рівнях: державному, університетському, факультетському (навчально-дослідних інститутів) та кафедральному. Ефективність механізмів управління якістю наукової діяльності здобувачів вищої освіти на рівні держави та ЗВО значною мірою залежить від кафедрального рівня управління. Аналіз практики інтеграції наукової складової в освітню програму підготовки фахівців у галузі публічного управління та адміністрування в ЧНУ імені Юрія Федьковича засвідчує, що якість

проходження науково-дослідницької діяльності забезпечується високим рівнем управлінської складової організації діяльності кафедри політології та державного управління (завідувач - доктор політичних наук, професор Круглашова А, М.), яка спрямовує колектив кафедри на системну наукову роботу зі здобувачами вищої освіти всіх рівнів.

Формування професійних компетентностей майбутніх управлінців має пріоритетне значення як для інституціоналізації наукової сфери, так і для функціонування системи публічного управління, адже сучасні виклики потребують навичок швидкого реагування. Підготовка управлінців-професіоналів є важливим завданням, що стоїть перед кафедрою політології та державного управління ЧНУ імені Ю. Федьковича, що фокусується на формуванні високого рівня професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі публічного управління та адміністрування, їх підготовку до професійної діяльності у динамічному глобалізованому середовищі. Одним із засобів інституціоналізації наукових досліджень кафедри політології та державного управління є проєктна діяльність.

Проєктна діяльність є гнучкою моделлю організації діяльності кафедри політології та державного управління, що сприяє розвитку професійного потенціалу співробітників у процесі створення нового продукту та виступає засобом інституціоналізації наукових результатів. Проєктний досвід кафедри політології та державного управління характеризується тривалою історією, науковою та практичною результативністю. В цілому, предметне поле проєктної діяльності кафедри політології та державного управління фокусується на комплексному вирішенні управлінських проблем (регіонального або локального характеру) з орієнтацією на представлення наукових і практичних результатів. Якість, ефективність та результативність проєктної діяльності кафедри політології та державного управління як засобу інституціоналізації наукових досліджень забезпечується високим рівнем управлінської складової організації діяльності кафедри політології та державного управління, яка спрямовує

колектив кафедри на системну наукову роботу зі здобувачами вищої освіти всіх рівнів.

Аналіз системи засобів, інструментів та результатів систематизації результатів наукових досліджень дозволяє констатувати, що актуальною не тільки для державного управління, а в цілому для української науки, є проблема створення більш сприятливих умов для проведення досліджень провідними науковцями – викладачами закладів вищої освіти. Досвід інших країн свідчить, що таким викладачам доцільно надавати статус професорів-дослідників, які будуть мати невелике аудиторне навантаження, а весь інший час проводити дослідження разом з магістрами та практичними працівниками. Запровадити інститут професорів-дослідників можна за допомогою різних механізмів. Бажано цю проблему вирішити на державному рівні, але за відсутності відповідних фінансових ресурсів, надавати статус професорів-дослідників можуть навчальні заклади. Сприяти цьому може введення в умови конкурсу на отримання замовлення на підготовку магістрів державного управління наявності у навчальних закладах професорів-дослідників та програм практично орієнтованих досліджень.

Наукові дослідження з проблем впровадження ефективних механізмів розвитку публічного управління на національному, регіональному та локальному рівнях в умовах воєнного стану тільки започатковуються, оскільки упродовж періоду державної незалежності Україна не стикалася з такими викликами, які мають місце сьогодні, коли значна частина нашої території охоплена активними бойовими діями, або тимчасово окупована.

Важливими напрямками розвитку наукових досліджень в сфері публічного управління в умовах російсько-української війни для науковців кафедри політології та державного управління ЧНУ повинні бути проблеми стійкості системи публічного управління, динаміки європеїзації правових норм державної служби доводить, ремодельовання розподілу управлінських функцій між органами державної влади, місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства, фактичної незавершеності реформи децентралізації

влади в Україні, технологій опанування принципів інвестування та забезпечення ефективності даного процесу відповідно до європейських рекомендацій; моделей практичного застосування принципів SMART-спеціалізації в стратегічному плануванні громад Чернівецької області; просторового планування розвитку територіальних громад регіону; місця та ролі державної підтримки важкодоступних гірських територій Чернівецької області, ролі соціокультурних чинників публічного управління в умовах воєнного стану та ризиків глобалізації, еволюції сучасного публічного управління в контексті впливу цифровізації управлінських відносин тощо. Крім того, визначення пріоритетних напрямів розвитку наукових досліджень в сфері публічного управління в ЧНУ імені Юрія Федьковича в умовах російсько-української війни визначається й характером визначених на рівні регіональних програм розвитку управлінських пріоритетів, навіть, попри особливі умови їх реалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безлюдна В. Ефективність застосування інноваційних технологій у процесі викладання іноземних мов на немовних спеціальностях у закладах вищої освіти. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2021. № 1. С. 54–59. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.1.2021.228590>
2. Бондар Л. В., Литвинчук Н. Б. Мотивація навчальної діяльності студентів як провідний чинник підготовки майбутніх фахівців. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»* : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, червень 2020. No 11. С.
3. Броннікова Л.В. Комунікація в сучасній науці: нові засоби для виробництва знання. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduf_2015_257_245_9
4. Бурдяк В. Основи територіального самоврядування в конституціях посткомуністичних держав центрально-східної Європи. *Влада та управління: збірник наукових праць*. Вип. 5. Чернівці: „Букрек”, 2018. С. 79–90.
5. Бурдяк В. Проблеми формування органів державного управління в посткомуністичній Центрально-Східній Європі. *Влада та управління: Збірник наукових праць*. Вип. 7. Чернівці: «Букрек», 2020. С. 137–147.
6. Бурдяк В. Регіональні практики формування органів влади в ОТГ Чернівецької області. *Влада та управління: Збірник наукових праць*. Вип. 6. Чернівці: «Букрек», 2019. С. 98–108.
7. Бурдяк В., Клим Р. Болгарський досвід децентралізації. *Влада та управління: Збірник наукових праць*. Вип. 8. Чернівці: «Букрек», 2021. С. 85–94.
8. Бурдяк В., Клим Р. Теоретичні засади державної кадрової політики в Україні. *Влада та управління. Збірник наукових праць*. Вип. 2 . Чернівці: «Букрек», 2012. С. 159–172.
9. Вербовська Л. Стратегічна гнучкість ЗВО у формуванні конкурентоспроможних цілей в умовах змін. *Вісник Хмельницького національного університету* 2023. № 1. С. 166-171
10. Вивчення громадської думки щодо стану розвитку громадянського суспільства в Чернівецькій області. URL: [http://www.chnu.cv.ua/index.php?page=ua/news&data\[5012\]\[id\]=13434](http://www.chnu.cv.ua/index.php?page=ua/news&data[5012][id]=13434)
11. Вишнеvsька Ю. Формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців публічного управління та адміністрування через призму соціального діалогу. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2023. № 87. С. 40-45
12. Відомості про самооцінювання освітньої програми «Державна служба» першого рівня вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та

- адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування».
URL : <https://www.chnu.edu.ua/media/2zufnnmh/derzhavna-sluzhba.pdf>
13. Влада та управління. Збірник наукових праць. Вип. 2 . Чернівці: «Букрек», 2012. 284 с.
 14. Влада та управління. Збірник наукових праць. Вип. 3. Чернівці: Букрек, 2014. 300 с.
 15. Влада та управління. Збірник наукових праць. Чернівці: Букрек, 2010.
 16. Вороніна Ю. Є. Теорія та практика публічного управління та адміністрування. Мелітополь ТОВ «КолорПринт», 2020. 204 с.
 17. Воронкова В. Г. Формування синергетично-рефлексивної моделі самоуправлінського суспільства: цивілізаційний контекст. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя. 2012. Вип. 49. С. 17–28
 18. Гакман С., Круглашов А., Нечаєва-Юрійчук Н. Досвід децентралізації в Чернівецькій області: проблемні питання та їх вирішення. *Влада та управління: Збірник наукових праць*. Вип. 9. Чернівці: «Букрек», 2022. 54 с.
 19. Гладких Г.В., Шаров С.В. Напрямки формування комунікативної компетентності студентів. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 1 (11). С. 70–74.
 20. Державна служба : Освітньо-професійна програма другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування». URL : http://history.chnu.edu.ua/res//history/osvitniprogramu/OP_281_MA_2021.pdf
 21. Державна служба : Освітньо-професійна програма першого рівня вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування». URL : http://history.chnu.edu.ua/res//history/osvitniprogramu/OP_281_2020_BA.pdf
 22. Державна служб статистики України. URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/>
 23. Деякі питання реформування системи професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2016 р. № 674. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/674-2016-%D0%BF#Text>
 24. ДСТУ ISO 19011:2002 Системи управління якістю. Керівництво з аудиту систем управління якістю та/або систем управління навколишнім середовищем (ISO 19011:2002, IDT). К.: Держпоживстандарт України, 2003. – 31 с.
 25. ДСТУ ISO 9000:2015. Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів (ISO 9000:2015, IDT). [Чинний від 2015-12-21]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2016. 45с.

26. ДСТУ ISO 9001:2008 Системи управління якістю. Вимоги (ISO 9001:2008, IDT). К.: Держпоживстандарт України, 2009. 34 с.
27. ДСТУ ISO 9004:2009 Системи управління якістю. Настанови щодо поліпшення діяльності (ISO 9004:2009, IDT). К.: Держпоживстандарт України, 2010. 61 с.
28. Енциклопедичний словник з державного управління. Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. Київ : НАДУ, 2010. 820 с.
29. Енциклопедія державного управління: у 8 томах. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ : НАДУ, 2011.
30. Звіт про науково-дослідну роботу “Теорія і практика політичного розвитку та державного управління” (№ держреєстрації 0109U002722). Чернівці. 2013. 200 с.
31. Звіт про науково-дослідну роботу «Держава і суспільство: напрямки та політичні механізми взаємодії». (№ державної реєстрації – 0114U003500). Чернівці. 2013. 200 с.
32. Звіт про науково-дослідну роботу кафедри політології та соціології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича “Соціально-політичні і духовні проблеми суспільного розвитку: історія, теорія, інституції (заключний) (№ держреєстрації 0199U001873). Чернівці. 2003.
33. Звіт про науково-дослідну роботу кафедри політології та соціології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича “Політичний розвиток: проблеми теорії і практики” (№ держреєстрації 0104U004284). Чернівці. 2008. 223 с.
34. Інституціоналізація публічного управління в Україні: наук.-аналіт. доп. / за заг. ред. М. М. Білинської, О. М. Петрось. Київ : НАДУ, 2019. 210 с.
35. Кафедра політології та державного управління. URL : <http://www.politicalscience.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>
36. Кафедра політології та державного управління: співробітники. URL : <http://www.politicalscience.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel>
37. Коваленко Н. П. Мотивація навчальної діяльності як запорука успішної професійної підготовки студента. *Сучасний підхід до викладання навчальних дисциплін в контексті підвищення якості вищої освіти* : матеріали 50-ї наук.-метод. конф. викладачів і аспірантів. Полтава, 2019. С. 13–16.
38. Ковбасюк Ю. Наука державного управління в умовах системних державно-управлінських реформ і суспільних трансформацій. *Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України*. 2012. Вип. 1. С. 5–20.
39. Корнієнко В. Наукове спілкування як один із ефективних засобів підвищення професіоналізму. *Вісник Книжкової палати*, 2012. № 7. С. 19-21.

- 40.Круглашов А. Європейська модель місцевого самоврядування: орієнтири для України. *Влада та управління: збірник наукових праць*. Вип. 5. Чернівці: „Букрек”, 2018. С. 29–42.
- 41.Круглашов А. Локалізація політичного чи політизація локального: випробування спроможностей місцевого самоврядування в Україні. *Влада та управління: Збірник наукових праць*. Вип. 8. Чернівці: «Букрек», 2021. С. 15–24.
- 42.Круглашов А., Сабадаш Н. Публічне управління сферою молодіжної політики у процесі утворення об'єднаних територіальних громад. *Влада та управління: Збірник наукових праць*. Вип. 6. Чернівці: «Букрек», 2019. С. 70–82.
- 43.Круглашов А., Сабадаш Н. Соціально-гуманітарні виміри діяльності новостворених об'єднаних територіальних громад у Чернівецькій області. *Влада та управління: Збірник наукових праць*. Вип. 7. Чернівці: «Букрек», 2020.С. 234–254.
- 44.Круглашов А., Халавка Т. Вплив етнічного та релігійного факторів на електоральні вподобання виборців Чернівецької області. *Влада та управління. Збірник наукових праць*. Вип. 2 . Чернівці: «Букрек», 2012. С. 109–124.
- 45.Круглашов А., Якімчук Д. Перешкоди на шляху становлення України як сервісної держави. *Влада та управління. Збірник наукових праць*. Вип. 3. Чернівці: Букрек, 2014. С. 29–43.
- 46.Лещенко Т. О., Шевченко О.М. Мотивація навчальної діяльності здобувачів вищої освіти як провідний чинник підготовки фахівців. *Trends in the development of science in the modern world : proceedings of the XXXIII International scientific and practical conference, Graz, Austria, 23–26 August 2022. Graz : International Science Group, 2022. P. 247–251*
- 47.Максименюк М. Ю. Організації як об'єкт публічного адміністрування: теоретико-методологічні виміри. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя.2015. Вип.63. С.237–251.
- 48.Максименюк М. Ю. Філософські засади публічного адміністрування. *Гілея*. 2016.Вип.106. С.206–223.
- 49.Методологія публічного управління. Дніпро, ДРІДУ НАДУ, 2018. 120 с.
- 50.Молодцов О. В. Ідеологічна матриця держави: призначення, рівні та основні функції. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2019. № 1. URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2019_1/2/28.pdf
- 51.Молодцов О.В. Феномен діалектичної єдності економічної, політичної та ідеологічної субматриць у публічному управлінні. *Експерт*. 2020. № 2 (8). URL: <http://maup.com.ua/ua/ekspert/vypusky/2-82020.html>.
- 52.Науково-дослідна робота кафедри політології та державного управління. URL : <http://www.politicalscience.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/03publications>

53. Недокус І. Державна кадрова політика: білоруський варіант. *Влада та управління*. Збірник наукових праць. Вип. 2. Чернівці: «Букрек», 2012. С. 173–185.
54. Недокус І. Зарубіжний досвід організації державного контролю роботи органів місцевого самоврядування у контексті реформи з децентралізації управління в Україні. *Влада та управління: збірник наукових праць*. Вип. 5. Чернівці: „Букрек”, 2018. С. 91–104.
55. Нечаєва. Н. Міжетнічна комунікація в Україні: регіональний аспект (на прикладі Чернівецької області). *Влада та управління: Збірник наукових праць*. Вип. 6. Чернівці: «Букрек», 2019. С. 247–256.
56. Нечаєва-Юрійчук Н., Троян С. Випробовування пандемією: особливості розвитку територіальних громад в умовах Ковідної кризи. *Влада та управління: Збірник наукових праць*. Вип. 8. Чернівці: «Букрек», 2021. С. 104–118.
57. Нижник Н. Р. Теоретичні аспекти державного управління: монографія / за ред. Н.Р. Нижник, С.П. Мосов. Чернівці: Технодрук, 2011. 330 с.
58. Паспорти спеціальностей (25.00.01 – теорія та історія державного управління; 25.00.02 – механізми державного управління... Вища атестаційна комісія України. Законодавство України. URL : https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v11_5330-02.
59. Перелік пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2023 року. Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 9 травня 2023 р. № 463
60. Політологічні та соціологічні студії : Зб. наук. пр. Т. 1 / ред.: С. С. Троян; Чернів. держ. ун-т ім. Ю.Федьковича. Чернівці: Місто, 2000. 266 с.
61. Політологічні та соціологічні студії. Зб. наук. праць. Т. IV. Інтеграційні процеси сучасності / ред.: А. М. Круглашов. Чернівці: Вид-во “Прут”, 2006. 512 с.
62. Політологічні та соціологічні студії. Зб. наук. праць. Т. III. Етнополітика й етнополітологія країн Центральної та Східної Європи / ред.: А. М. Круглашов; Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. Чернівці: Рута, 2002. 429 с.
63. Політологічні та соціологічні студії. Збірник наукових праць. Т. XVI. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2019. 288 с.
64. Політологічні та соціологічні студії. Збірник наукових праць. Т. XV. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2018. 240 с.
65. Політологічні та соціологічні студії. Т. IX. Політичний регіоналізм і політична регіоналістика: емпіричні та теоретичні аспекти Збірник наукових праць / ред.: А. М. Круглашов; Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. Чернівці: Букрек, 2010. 576 с.

66. Політологічні та соціологічні студії. Т. V. Україна–Білорусь: політичні, економічні та культурні аспекти взаємин. Збірник наукових праць / ред.: А. М. Круглашов; Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. Чернівці: Видавничий дім „Букрек”, 2007. 424 с.
67. Політологічні та соціологічні студії. Т. VIII. Україна, Білорус, Польща та Литва: від колізій минулого до спільних європейських цінностей та перспектив співпраці. Збірник наукових праць / ред.: А. М. Круглашов; Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. Чернівці: Букрек; Вільнюс: ЄГУ, 2010. 504 с.
68. Політологічні та соціологічні студії. Т. VI. Проблеми національної безпеки: регіональні та глобальні аспекти. Збірник наукових праць / ред.: А. М. Круглашов; Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. Чернівці: Видавничий дім „Букрек”, 2008. 364 с.
69. Політологічні та соціологічні студії. Т. VII. Становлення Чернівецької політологічної школи. Збірник наукових праць / ред.: А. М. Круглашов; Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. Чернівці: Видавничий дім „Букрек”, 2008. 128 с.
70. Політологічні та соціологічні студії. Т. XII. Політичні виміри процесів європейської інтеграції: зб. наук. праць / наук. ред. А. М. Круглашов. Чернівці: Букрек, 2013. 564 с.
71. Політологічні та соціологічні студії. Т. XIII - XIV. : зб. наук. праць / наук. ред. А. М. Круглашов. Чернівці: Букрек, 2015. 564 с.
72. Політологічні та соціологічні студії: Зб. наук. пр. Т. 2 / ред.: А. М. Круглашов; Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. Чернівці : Прут, 2002. 350 с.
73. Політологічні та соціологічні студії: Т. X. Вибірчі процеси в Україні та постсоціалістичних країнах: зб. наук. праць / наук. ред. А. М. Круглашов. Чернівці: Букрек, 2011. 456 с.
74. Політологічні та соціологічні студії: Т. XI. Теорія та історія політичної науки: світовий та національний досвід: зб. наук. праць / наук. ред. А. М. Круглашов. Чернівці : Букрек, 2012. 592 с.
75. Положення про наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених та Раду молодих вчених Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича від 28 грудня 2021 р. № 635. <https://www.chnu.edu.ua/media/rghcoluc/polozhennia-2022.pdf>
76. Положення про організацію наукової, науково-технічної діяльності в Чернівецькому національному університеті імені Юрія. Затверджене Ректором Чернівецького національного університету імені Ю Федьковича 16.09.2011. <https://www.chnu.edu.ua/media/xelncmhw/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-nauk-nauk-tekhn-diiialnosti.pdf>

77. Положення Про організацію освітнього процесу в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича від 1 жовтня 2019 р. № 280. <https://www.chnu.edu.ua/media/zpaproax/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu.pdf>
78. Положенням про виявлення та запобігання академічному плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича. https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJl2ot4UeSq2_BSgadrPl_/view
79. Правилами академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича. https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view
80. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII (зі змінами). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
81. Про затвердження Порядку прийому на навчання за освітньо-професійною програмою підготовки магістрів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» галузі знань «Публічне управління та адміністрування»: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2009 р. N 789 (зі змінами). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/789-2009-%2525D0%2525BF#Text>
82. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні : Указ Президента України від URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/810/98/ed20060528/fin_d?text=%C4%E5%F0%E6%E0%E2%ED%E5+%F3%EF%F0%E0%E2%EB%B3%ED%ED%FF.
83. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11 липня 2001 р. № 2623-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/2623-14>
84. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 02.05.2023 р. № 3077-IX (набирає чинності). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3077-20#Text>
85. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2022/04/15/VO.plan.2022-2032/Stratehiya.rozv.VO-23.02.22.pdf>
86. Програма впровадження електронного документообігу в Чернівецькій обласній державній адміністрації на 2021-2023 роки. <https://bukoda.gov.ua/storage/app/sites/23/Prohramy/Aparat/prohrama-vprovadzhennya-elektronnoho-dokumentobihu-v-chernivetskiy-oblasniy-derzhavniy-administratsiyi-na-2021-2023-roky.pdf>
87. Публічна підтримка інтеграції України до НАТО. URL: [http://www.politicalscience.chnu.edu.ua/index.php?page=ua&data\[2818\]\[id\]=1707](http://www.politicalscience.chnu.edu.ua/index.php?page=ua&data[2818][id]=1707)
88. Публічне управління : термінол. слов. Київ : НАДУ, 2018. 224 с.

89. Регіональна програма забезпечення інформаційних потреб населення області на 2021-2023 роки. <https://bukoda.gov.ua/storage/app/sites/23/uploaded-files/info.pdf>
90. Регіональна програма сприяння розвитку громадянського суспільства, відзначення свят державного, регіонального, місцевого значення та здійснення представницьких, інших заходів у Чернівецькій області на 2021-2023 роки. <https://bukoda.gov.ua/storage/app/sites/23/uploaded-files/suspil.pdf>
91. Робоча програма науково-дослідницької практики здобувачів освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування». URL :https://drive.google.com/file/d/1rKx8GOG8_keiFvZMX2UfpcPQX3pGvLH_/view
92. Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи: матеріали IV Міжнар. наук. – практ. конф. молодих політологів, Чернівці, 26 березня 2015 року. Чернівці : Букрек, 2015.
93. Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи: матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. Чернівці, 17 квітня 2018 р. Чернівці : Букрек, 2018. 272 с.
94. Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Чернівці, 14 травня 2019 року. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2019. 228 с.
95. Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, Чернівці, 1 грудня 2020 року. Чернівці : Технодрук, 2020. 248 с.
96. Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Чернівці, 27 травня 2021 року. Чернівці : Технодрук, 2021. 244 с.
97. Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Чернівці, 28 червня 2022 року. Чернівці : Технодрук, 2022. 264 с.
98. Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. студ. та аспірантів, 3 березня 2011 р., м. Чернівці / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Ф-т історії, політології та міжнар. відносин. Каф. політології та держ. упр. [та ін.] ; [ред. кол.: Ушенко О. Г. та ін.]. Чернівці : Букрек, 2011. 275 с.
99. Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. студ. та аспірантів (Чернівці, 1 берез. 2012 р.) / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, Ф-т історії, політол. та

- міжнар. відносин, Каф. політол. та держ. упр. [та ін.]; [редкол.: А. М. Круглашов та ін.]. Чернівці: Букрек, 2012. 291 с.
100. Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. студ., аспірантів та молодих науковців, Чернівці, 1 берез. 2013 р. / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, Ф-т історії, політол. та міжнар. відносин, Каф. політол. та держ. упр., НДІ європ. інтеграції та регіон. дослідж., Політол. наук. т-во студ. та аспірантів “Аналітик”; [редкол.: А. М. Круглашов та ін.]. Чернівці: Букрек, 2013. 271 с.
101. Ротар Н. Концептуалізація політичного діалогу в просторі локальної політики України. *Влада та управління: Збірник наукових праць*. Вип. 8. Чернівці: «Букрек», 2021. С. 25–34.
102. Ротар Н. Особливості та механізми політизації етнонаціональних ідентичностей Чернівецької громади. *Влада та управління*. Збірник наукових праць. Вип. 3. Чернівці: Букрек, 2014. С. 151–173.
103. Ротар Н. Проблема концептуалізації критеріїв ефективності державного управління в умовах суспільної модернізації. *Влада та управління*. Збірник наукових праць. Вип. 2. Чернівці: «Букрек», 2012. С. 13–30.
104. Ротар Н. Рейтинг як інструмент позиціонування регіональних політичних еліт. *Влада та управління: Збірник наукових праць*. Вип. 6. Чернівці: «Букрек», 2019. С. 21–41.
105. Ротар Н. Управління публічним простором міста: перспективи адаптації європейських моделей бюджету участі для України. *Влада та управління: збірник наукових праць*. Вип. 5. Чернівці: „Букрек”, 2018. С. 43–54.
106. Ротар Н., Цікул І. Польський досвід локальних практик громадянської освіти в системі інструментів євроінтеграційного поступу України. *Влада та управління: Збірник наукових праць*. Вип. 9. Чернівці: «Букрек», 2022. С. 190–209.
107. Русавська В., Таран М. Теорія та практика управління якістю в історичній ретроспективі та їх вплив на сучасні концепції управління якістю. *Економіка і суспільство*. 2021. Вип. 31. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/706>
108. Соколова І. Тенденції розвитку наукових комунікацій (інформаційний аспект). *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. К., 2012. Вип. 33. С. 42-53.
109. Соснін О. В., Воронкова В. Г., Ажажа М. А. Філософія гуманістичного менеджменту (соціальнополітичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри). Запоріжжя: Дике поле, 2016. 356 с.
110. Стандарт вищої освіти України другого (магістерського) рівня вищої освіти ступеня «магістр» галузь знань 28 Публічне управління та

- адміністрування за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування, затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України від 04.08.2020 р. № 1001. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2020/08/05/281publichne-upravlinnya-ta-administruvannya-magistr.pdf>
111. Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ступеня «бакалавр» галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування, затверджений та введений в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 29.10.2018 р. № 1172. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/281-Publ.upr.ta.administruvannya_bakalavr.21.01.22.pdf
112. Таран Є. І. Співвідношення понять «державне управління», «публічне адміністрування» та «публічне управління» у трансформаційних процесах України. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Державне управління.* 2020. С. 33–37.
113. Толкованов В. В. Інформаційно-аналітичний звіт «Аналіз ситуації щодо професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування в Україні» (Проект ПРОМІС). Київ, 2017. 57 с.
114. Управління інформаційним простором регіону: оцінка інформаційної відкритості та комунікаційної спроможності органів регіональної влади та місцевого самоврядування Чернівецької області. URL: [http://www.politicalscience.chnu.edu.ua/index.php?page=ua&data\[2818\]\[id\]=17038](http://www.politicalscience.chnu.edu.ua/index.php?page=ua&data[2818][id]=17038)
115. Факультет історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (1940-2011 рр.) [Кол. монографія]. Чернівці: Наші книги, 2012. 600 с.
116. Цікул І. Форми та різновиди парламентаризму як системи державного управління суспільством. *Влада та управління. Збірник наукових праць.* Вип. 2. Чернівці: «Букрек», 2012. С. 45–58
117. Черленяк І. І. Синергетичні моделі оптимізації системи державного управління: Монографія. Ужгород: Ліра, 2010. 656 с
118. Чернівецький регіональний центр підвищення кваліфікації. Влада та управління. Про збірник. <http://cprk.cv.ua/214.php>
119. Шемаєва Є. Г. Етапи розвитку наукових комунікацій. *Вісник ХДАК.* 2017. Вип. 50. С. 24–35.

120. Юрійчук Є., Антонюк Д. Довіра vs. Корупція: рефлексії влади в умовах пандемії. *Влада та управління: Збірник наукових праць*. Вип. 8. Чернівці: «Букрек», 2021. С. 119–129.
121. Belda-Medina J. ICTs and Project-Based Learning (PBL) in EFL: Pre-service Teachers' Attitudes and Digital Skills. *International Journal of Applied Linguistics & English Literature*. 2020. Vol. 10. №. 1. P. 63–70. DOI: <http://dx.doi.org/10.7575/aiac.ijalel.v.10n.1p.63>
122. Bhinder N., Protsenko P. Implementation of project-based learning technology within the educational process of higher military institutions. *ScienceRise: Pedagogical Education*. 2022. No. 4(49). P. 59–63. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2022.262064>
123. Biu I. Research and Theory of Public Administration and the Cross-Roads of Identity. 2023. https://www.researchgate.net/publication/374164264_Research_and_Theory_of_Public_Administration_and_the_Cross-Roads_of_Identity
124. Emerson K. On Theory and Theory Building in Public Administration. *Perspectives on Public Management and Governance*. 2022. № 5. P. 3-10.
125. <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>
126. Katsamunskia P. Classical and modern approaches to public administration. 2012. <http://www.economicalternatives/edu/platform/org>
127. Klijn E. H. Complexity Theory and Public Administration: What's New?. *Public Management Review*. 2008. Vol. 10. P.299-317. 10.1080/14719030802002675.
128. Kumari C. (). Theories of Public Administration. 2023. https://www.researchgate.net/publication/371503532_Theories_of_Public_Administration_THEORIES_OF_PUBLIC_ADMINISTRATION
129. Lamidi K. O. Theories of Public Administration: An Anthology of Essays. *International Journal of Politics and Good Governance*. 2015. Volume VI, No. 6.3 Quarter III. <https://onlineresearchjournals.com/ijopagg/art/182.pdf>
130. Moe T. M. Integrating Politics and Organization: Positive Theory and Public Administration. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 1994. Vol 3, No. 1. www.jstor.org/stable/1181838
131. Nat P. Enhancing students' motivation in foreign language learning. *Cambodian Journal of Educational Research*. 2022. Vol. 2, No. 2. P. 104–118. URL: <https://cefcambodia.com/cjer-volume-2-issue-1/>
132. Noordhoek P., Saner R. Beyond New Public Management: Answering the Claims of both Politics and Society. *Public Organization Review: A Global Journal*, 2005 Volume 5.
133. Ostrom E. Crafting Institutions for Self-Governing Irrigation Systems. San Francisco, CA: ICS Press, 1992.

134. Stillman R. J. (ed.). *Public Administration: Cases and Concepts*. 2nd Edition. Boston: Houghton Mifflin Company, 1980.
135. Suppe F. Understanding Scientific Theories: An Assessment of Developments, 1969 - 1998. *Philosophy of Science* 1998. № 67: S. 102–S115. doi:10.1086/392812.
136. Thonhill C. & Dijk G. V. Public Administration Theory: Justification for Conceptualization. *Journal of Public Administration*, 2010. Vol.45, No. 11
137. United Nations Development Programme Governance for Sustainable Human Development Policy Paper. 1997. <http://magnet.undp.org/policy/chapter1.htm#b>.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

ОСНОВНІ НАПРЯМИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 281 ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ ГАЛУЗІ ЗНАНЬ 28 ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В ЧЕРНІВЕЦЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Дослідження за спеціальністю мають бути спрямовані на вирішення фундаментальних і прикладних завдань публічного управління та адміністрування відповідно до таких основних напрямів: **Методологія досліджень, теорія та історія публічного управління та адміністрування: сутність і зміст, система, суб'єкти та об'єкти, категорії, поняття, методи, форми, проблеми, гіпотези, принципи, моделі, підходи, концепції, доктрини, теорії, парадигми; чинники, особливості, закономірності, тенденції, історія розвитку; засади організації і реформування; відносини, процеси і взаємодія в системі публічного управління та адміністрування; вітчизняний та зарубіжний досвід; методологія досліджень проблем публічного управління та адміністрування; інновації, лідерство тощо; дослідження теоретико-методологічних, історичних, гуманітарних, соціальних джерел і засад публічного управління та адміністрування як складної системи; закономірностей та тенденцій її розвитку; оптимізації, удосконалення, модернізації, реформування й адаптації в умовах світових глобалізаційних процесів.**

Публічне управління та адміністрування як система: історичні, теоретичні, методологічні основи побудови й існування систем публічного управління та адміністрування; особливості та відмінності; суб'єктно-суб'єктні взаємодії в системі публічного управління та адміністрування; взаємозв'язок і взаємовідносини суб'єктів і об'єктів управління; структура, специфічність і універсальність зв'язків; функціональна залежність елементів; форми структури публічного управління та адміністрування; специфічні види структури публічного управління та адміністрування; типологія, історичні, теоретичні,

методологічні підходи до моделювання, раціоналізації, оптимізації; методи дослідження, розроблення, створення та удосконалення; спосіб організації елементів; забезпечення цілісності; вплив внутрішніх та зовнішніх факторів; основні джерела та засади створення, оптимізації, удосконалення, модернізації, реформування й адаптації; регуляторні чинники; зовнішні та внутрішні впливи; показники характеристик; аспекти опису системи публічного управління: інформаційний, структурно-функціональний, систематичний, адміністративний, діяльнісний, методологічний, галузевий, регіональний та інші; системи впливів в публічному управлінні та адмініструванні; публічно-приватне партнерство; реформування системи публічного управління та адміністрування; аналіз, адаптація, запровадження зарубіжного досвіду; вплив процесів глобалізації на системи публічного управління.

Державна політика та управління: сутність і зміст, основні категорії, поняття, методологія дослідження й аналізу державної політики; закономірності, особливості, тенденції й інститути процесу вироблення державної політики; державна політика й державотворення; доктрини, концепції, теорії, моделі державної політики; особливості та процес вироблення; аксіологічні та етичні засади: цінності і цілі; середовище суспільної (державної) політики: гуманістичний, етичний, соціальний, фізичний, економічний і політичний складники; учасники процесу вироблення державної політики; дослідники й аналітики політики; вироблення й аналіз державної політики; суб'єкти вироблення державної і місцевої політики: політичні партії, інститути громадянського суспільства, владні та поза владні, розвиток спроможності суб'єктів; моніторинг і оцінювання; цикл державної політики; методологія аналізу й формулювання цілей і проблем; порівняльний аналіз альтернатив; порядок денний; типологія: типи і види державної політики; методи дослідження й аналізу суспільної політики; моделювання державної політики; гендерна політика; гендерні й психологічні аспекти дослідження й аналізу політики; гендерна складова вироблення державної політики; етика і моральність державної політики.

Публічна політика та управління: теоретико-методологічні засади публічної політики в системі публічного управління та адміністрування: категорії, закономірності, принципи, концепції, цінності; цілі, пріоритети, напрями публічної політики; управління у публічній сфері; публічна політика в сучасних моделях публічного управління; вітчизняний і зарубіжний досвід; напрями публічної політики; механізми вироблення та впровадження публічної політики; європейські та зарубіжні принципи вироблення публічної політики; ресурси публічної політики; менеджмент публічної політики; аналіз публічної політики; вироблення публічної політики; оцінювання у виробленні публічної політики; аналіз публічної політики та оцінка державних програм; політика і публічне управління: закономірності взаємодії та рівень взаємної інтеграції; теоретичні моделі публічного управління в контексті побудови політико-управлінських відносин; класифікації політико-управлінських відносин; аксіологічні засади: цінності і цілі політико-управлінські взаємодії у виробленні публічної політики; моделі політикоуправлінських взаємодій у публічному управлінні; гендерна політика; гендерні й психологічні аспекти дослідження й аналізу політики.

Методи, механізми, інструменти і технології публічного управління та адміністрування: цілі, завдання, функції, методи, методика, ресурсне та інформаційно-аналітичне забезпечення, практичні рекомендації; механізми, алгоритми, інструменти і технології публічного управління та адміністрування, їх складові, підходи і принципи щодо формування, застосування і вдосконалення; контролінг, моніторинг, контроль, аудит та оцінювання; управління якістю та інноваційними процесами; організація надання публічних послуг; стратегії, програми і проекти; розроблення та організація впровадження рішень; політика забезпечення галузевого та територіального розвитку; забезпечення національної безпеки; міжнародні норми і стандарти та ін. форми та методи публічного управління та адміністрування; процеси в системі публічного управління та адміністрування, їх класифікація; впливи і взаємовпливи суб'єктів і об'єктів публічного управління та адміністрування;

історичні передумови, концепції, моделі, джерела виникнення та регулювання; методологія побудови взаємовідносин та взаємозв'язків різних видів партнерських відносин у системі публічного управління та адміністрування; соціальна (суспільна) відповідальність суб'єктів політик.

Інститути і процеси публічного управління: демократія, народне представництво, розвиток громадянського суспільства; політична влада в управлінні суспільним розвитком; інститути публічного управління; взаємодія в системі публічного управління; феноменологія і методологія попередження та подолання політико-управлінських конфліктів; сутність і зміст, складові, чинники трансформації інститутів і процесів публічного управління; діалог та партнерство; принципи, підходи та моделі міжсекторальних і міжрівневих владних відносин тощо; територіальні публічні колективи; рівні інституалізації публічних колективів (державний, регіональний, муніципальний); публічна влада територіальних публічних колективів; диференціація влади; органи управління територіальними публічними колективами; суб'єкт-об'єктні та суб'єкт-суб'єктні відносини; повноваження суб'єктів та об'єктів; реалізація; контроль в публічному управлінні.

Електронне урядування: цілі, завдання, принципи, функції; характеристики, особливі риси; принципи організації та функціонування, моделі та форми; методологія, методи, технології, інструменти; архітектура; нормативноправове забезпечення; мотивація, аналіз, адаптація, розвиток та впровадження; електронна готовність, моніторинг, оцінювання, етапи; рівні впровадження – центральний, регіональний, місцевий, в установах та організаціях; імплементація зарубіжного досвіду; проблеми; електронні послуги: рівні зрілості, різновиди, охоплення та проникнення; функціонування і наповнення порталів, веб-сторінок органів державної влади і місцевого самоврядування, установ та організацій; сучасні тенденції та підходи; розумні міста, розумне управління; електронна демократія: сутність, етапи розвитку, охоплення, включення, участь, партнерство, інструменти залучення громадян, електронний парламент, електронне голосування, електронне галузеве

урядування, електронна адміністрація, електронна установа; персональні данні, захист приватності, електронні інформаційні ресурси та бази даних, відкриті дані.

Публічне управління та адміністрування у сфері національної безпеки: публічне управління у сфері національної безпеки, як система та специфічний вид державно-управлінської діяльності; завдання, методи, принципи, засади становлення, функціонування, відтворення; рівні розвитку: державний, регіональний, місцевий; суб'єкти забезпечення національної безпеки; результативність та ефективність управління процесом забезпечення національної безпеки; взаємодія органів державної влади та органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства в контексті забезпечення національної безпеки; технології діяльності (дослідницької, експертно-аналітичної, нормотворчої, консультативно-дорадчої) в системі державного управління забезпеченням національної безпеки; види забезпечення національної безпеки в системі публічного управління; становлення, функціонування, відтворення, розвиток механізмів взаємодії системи публічного управління забезпеченням національної безпеки з міжнародними інститутами і структурами; специфіка комунікації міжнародних суб'єктів; співробітництво, партнерство у сфері міждержавних відносин щодо забезпечення глобальної, регіональної стабільності, профілактики конфліктів та війн: принципи, цілі, завдання, технології, об'єкти та суб'єкти захисту; структури та інструменти впливу на ситуацію.

Публічне управління регіонами та територіями: адміністративні, регуляторні, організаційні, системні та інші аспекти; основні засади, технології та методи запровадження; ефективність управління регіонами та територіями; прийняття публічно-управлінських рішень; їх ефективність, результативність; види, типи, класифікації; алгоритми практичної реалізації; теоретико-методологічні й історичні джерела формування місцевого самоврядування як складової системи публічного управління: концепції, сутність, зміст, принципи та характеристики місцевого самоврядування, основні

категорії та поняття; публічні послуги; їх системи, види, ефективність; вироблення, класифікація, стандартизація, роль, процес надання; компетенції публічної влади; мобілізація, координація, організація людських ресурсів в публічному управлінні; захист публічних інтересів; управління конфліктами; управління кризами та ризиками.

Місцеве самоврядування: сутність, зміст, категорії, поняття, принципи; історія, закономірності, тенденції; моделі, система, функції, повноваження, статуси, організація діяльності органів місцевого самоврядування; самоорганізація населення та розвиток територіальних громад; участь членів територіальних громад у розробленні та реалізації рішень щодо місцевого розвитку; організація місцевого самоврядування на різних рівнях; взаємодія органів і посадових осіб місцевого самоврядування з суб'єктами публічного управління; гарантії місцевого самоврядування; відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування, види відповідальності; місцеві бюджети та міжбюджетні відносини; організація надання муніципальних послуг; зарубіжна та вітчизняна практика здійснення; інновації та напрями розвитку тощо.

Публічна служба: поняття, категорії, закономірності, принципи, концепції, підходи, моделі, структура, ресурсне та інформаційно-аналітичне забезпечення; види публічної служби; організаційно-правові, управлінські, соціальнопсихологічні, морально-етичні та інші засади; професіоналізація державної служби: функції, профілі діяльності, стандарти; організація добору кадрів та проходження публічної служби; управління персоналом публічної служби; відповідальність, компетенція та посадова (професійна) компетентність, професіоналізм публічних службовців; імідж, професійна етика та культура; корпоративна культура органів публічної влади; мотивація, адаптація, оцінювання та стимулювання професійної діяльності публічних службовців; формування та розвиток системи професійного навчання та професійного виховання, технології навчання; індивідуальна професіоналізація, наставництво і менторство; методологія розроблення, прийняття та впровадження

управлінських рішень в органах публічної влади; запобігання конфлікту інтересів; попередження та протидія корупції; кадрові технології в публічній службі; лідерство в публічній службі.

Публічне управління та адміністрування у соціальній сфері: теорії, концепції, моделі, історичний розвиток публічного управління та адміністрування соціальним розвитком; види, типи, класифікації; світовий досвід; норми, традиції публічного управління та адміністрування соціальним розвитком; соціальне партнерство: види, типи, класифікації, зарубіжний досвід; реагування на соціальні запити; забезпечення умов щодо підтримки добробуту населення; боротьба з бідністю; соціальна підтримка; соціальні зобов'язання перед населенням; соціальна держава; соціальні гарантії; соціальна допомога; соціальні послуги та соціальні замовлення, їх якість; відповідальність за соціальні послуги; управління соціальними, культурними, соціокультурними проектами та програмами; соціальна інженерія; роль громадських об'єднань, міжнародних фондів, донорів, грантодавців, асоціацій, консорціумів; функціонування громадських, міжнародних неурядових організацій, асоціацій, спілок, об'єднань; забезпечення та захист прав і свобод громадян у соціальній, культурній, освітній та інших сферах; соціальна справедливість; соціальний захист; реалізація соціальних програм в об'єднаних громадах: методологія, методи, форми, технології, техніки, теорії, концепції, моделі; активізація громад; соціальне ліцензування проектів в публічному управлінні та адмініструванні.

Комунікації в публічному управлінні та адмініструванні: види, типи, класифікації теорій комунікації та комунікативної діяльності в публічному управлінні та адмініструванні; історія становлення та розвитку; основні наукові категорії; вироблення нових сучасних теорій комунікацій та нових ідей в комунікаційних аспектах публічного управління та адміністрування; вимоги та відповідальність за результати; принципи, засади; роль комунікацій та комунікативної діяльності; комунікативна діяльність як багатоканальна система взаємодії, комунікативні навички; методологія, методи, форми, типи, технології, техніки комунікацій та комунікативної діяльності; класифікації; практики

публічних комунікацій; стратегії, плани в публічному управлінні та адмініструванні; зарубіжний досвід; сучасні тенденції; принципи; цілі; рішення; правила; заходи; політика комунікацій; комунікаційна стратегія; стратегія комунікацій та план дій; координація комунікативної політики; політика урядової зовнішньої комунікації; комунікаційна стратегія громадськості; національна комунікативна стратегія, регіональна комунікативна стратегія, комунікативна стратегія органів публічної влади; методологія, методи, форми, технології, техніки залучення громадян до розробки та реалізації державної політики та консолідації суспільства; досвід держав світу; теорії, концепції, моделі; участь громадян у вирішенні суспільних проблем; побудова підтримки громадськості публічноуправлінських та публічно-адміністративних рішень.

Публічні фінанси та бюджетування: сутність публічних фінансів; складові та структура публічних фінансів; принципи та методи державного фінансового управління; фінансова політика та її види; механізми, інструменти, заходи фінансової політики в контексті публічного управління та адміністрування; фіскальний механізм в структурі державного фінансового управління; інструменти публічного управління та адміністрування при реалізації бюджетної, грошовокредитної, митної, податкової політики; управління фінансами державних підприємств; бюджетування в державному секторі економіки; фінансовий, митний, податковий контроль; контролінг у публічному управлінні та адмініструванні; державне регулювання фінансових ринків; формування фінансової інфраструктури та публічних органів управління її розвитком; забезпечення транспарентності публічних фінансів, прозорості діяльності органів фінансового управління, доступу громадськості до інформації щодо публічних фінансів; соціально відповідальне інвестування та участь державних банків; фінансова експертиза.

Публічне управління економікою та її галузями: принципи, концепції, підходи до публічного управління економікою; врахування економічних законів і закономірностей при реалізації публічного управління та адміністрування; методи, інструменти, технології, процедури публічного управління та

регулювання економічних процесів; напрями реформування економіки та її галузей при забезпеченні сталого розвитку країни; економічна експертиза та забезпечення участі громадськості в її проведенні; економічні важелі при реалізації публічної політики; застосування механізмів та інструментів публічного управління та адміністрування в публічному управлінні галузями економіки; використання потенціалу державно-приватного партнерства в публічному управлінні економікою; публічне управління розвитком міжнародного економічного співробітництва у галузях економіки.

Управління проектами в публічній сфері: історія становлення інструментарію управління проектами в публічному управлінні та адмініструванні; зарубіжний досвід управління проектами в публічній сфері; концепції та теорії управління проектами в публічному управлінні та адмініструванні; методологічні підвалини проектної діяльності в публічному управлінні та адмініструванні; практичне застосування інструментарію управління проектами; типи, види, форми, сфери управління проектами в публічному управлінні та адмініструванні; рівні управління проектами (місцевий, регіональний, державний, міждержавний, глобальний тощо); особливості управління проектами суб'єктами публічного управління та адміністрування; динаміка розвитку методів управління проектами, які використовуються в сучасному публічному управлінні; їх універсальність; використання інформаційних технологій; процеси управління проектами в публічному управлінні та адмініструванні; можливості та оптимізація способів управління проектами; стандарти управління проектами в публічному секторі, публічному управлінні та адмініструванні; підходи, практики, використання; особливості стандартів управління проектами в публічному управлінні та адмініструванні окремих держав світу; вітчизняні особливості.